

**PROGRAMUL NAȚIONAL PRIVIND PREVENIREA ȘI COMBATEREA
VIOLENȚEI FAȚĂ DE FEMEI ȘI A VIOLENȚEI ÎN FAMILIE
PENTRU ANII 2023-2027**

I. INTRODUCERE

1. Republica Moldova (RM) a înregistrat progrese importante în dezvoltarea sistemului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie. Cu toate acestea este necesară alinierea cadrului normativ și a practicilor din domeniu la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (denumită în continuare Convenția de la Istanbul sau Convenția), angajament asumat prin ratificarea Convenției, în vigoare din 1 mai 2022.¹

2. Evaluarea Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022 a remarcat progrese importante, printre care: perfecționarea continuă a cadrului normativ și instituțional, instruirea specialiștilor și oferirea unor mecanisme de răspuns coordonate, instituirea unor servicii noi de plasament pentru victimele violenței în familie și a unui serviciu pentru copiii victime sau martori ai infracțiunilor; instituirea Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor; creșterea numărului de ordine de restricție și ordonanțelor de protecție emise și a numărului de persoane asistate în centrele de plasament, elaborarea cadrului operațional sectorial și intersectorial pentru specialiștii care răspund la cazurile de violență în familie și violență sexuală.² În același timp, Evaluarea a constatat restanțe în ceea ce privește realizarea obiectivelor propuse, printre care insuficiența acțiunilor de prevenire în domeniu, lipsa serviciilor de plasament pentru femeile victime pe întreg teritoriul țării, lipsa serviciilor specializate pentru victimele violenței sexuale, neexecutarea ordonanțelor de protecție și tergiversarea examinării cauzelor de violență în familie și violență sexuală, lipsa resurselor financiare alocate acestui domeniu de către autoritățile publice locale și centrale și lipsa unui cadru instituțional consolidat responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale la nivel local, lipsa capacității de coordonare a intervențiilor intersectoriale la

¹ Legea Nr. 144 din 14.10.2021 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128240&lang=ro

² Raport de evaluare a Strategiei Naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2018-2023, Chișinău 2022, https://lastrada.md/pic/uploaded/Raportul_de_evaluare_a_Strategiei_2018-2023.pdf

nivel local, lipsa colectării armonizate și dezagregate corespunzător a datelor statistice între diferite sisteme, etc.

3. Prezentul Program național este un document de politici publice în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie, care derivă din rigorile regionale și internaționale relevante, precum Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei, Programul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană 2021-2027, Recomandarea GREVIO Nr.1 privind violența pe dimensiune digitală, Recomandarea 2030(2013) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind violența împotriva femeilor, cele mai bune practici relevante pentru țara noastră, dar și experiența implementării de către Republica Moldova a primei Strategii privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie (2018-2022).

4. Programul reflectă prioritățile de aderare ale RM la Uniunea Europeană (UE), specificate în Planul de Acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la UE, în ceea ce privește măsura nr. 9 *”consolidarea protecției drepturilor omului, în special în cazul grupurilor vulnerabile și solidificarea angajamentelor de a consolida egalitatea de gen și de a combate violența împotriva femeilor”*, aprobate de către Comisia Națională de Integrare Europeană, la 04.08.2022.³

5. Programul reflectă angajamentele formulate în Strategia națională de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030” și asigură o coerență logică cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă Moldova 2030 (ODD), precum și cu ODD 5 ”Egalitate de gen” (în special 5.2) și ODD 16 ”Pace, justiție și instituții puternice” (în special 16.1 și 16.2) și ia în considerare Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor CEDAW din 10.03.2020.⁴ Programul va contribui la atingerea acestor obiective prin abordarea cauzelor care duc la apariția violenței în societate, în special a violenței față de femei și copii, având un accent major pe prevenirea violenței în familie, a tuturor formelor de violență față de femei, inclusiv a violenței sexuale (inclusiv prin abordarea stereotipurilor de gen și promovarea toleranței zero față de orice formă de violență). La fel, Programul oferă soluții integrate de răspuns la cazurile de violență față de femei, centrate pe nevoile victimelor. Programul contribuie la realizarea Strategiei naționale de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030”, în special a Obiectivului General 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure, Obiectivul Specific 9.1. Reducerea violenței în societate în toate manifestările și formele sale și va contribui direct la reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale (ODD 16.1).

³ Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în Avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, https://mfa.gov.md/sites/default/files/plan_cnie_04.08.2022.pdf

⁴ Observațiile și concluziile celui de-al 6-lea Raport CEDAW privind Republica Moldova din 10.03.2020, https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/cedaw_c_mda_co_6_41726_e_ro.pdf

6. Programul sprijină implementarea prevederilor Legii Nr. 45/2007 privind prevenirea și combaterea violenței în familie⁵ și ale Legii Nr.144/2021 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin care Guvernul și-a asumat realizarea măsurilor necesare pentru implementarea Convenției de la Istanbul. Astfel, conform art. 10 (1) al Convenției, Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS) a fost desemnat Organ Coordonator responsabil de procesul de implementare. În data de 1 mai 2022, după intrarea în vigoare a Convenției, RM a fost inclusă în procesul de evaluare, iar primul Raport al Guvernului RM privind Implementarea Convenției de către Republica Moldova a fost transmis Comitetului GREVIO la 3 octombrie 2022.⁶

7. Programul contribuie la implementarea unor documente de politici publice, după cum urmează: Programul privind Promovarea și asigurarea egalității între femei și bărbați;⁷ Programul național de ocupare a Forței de Muncă pentru anii 2022-2026⁸, Programul național privind protecția copilului⁹, Programul Național de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2022-2025¹⁰, Programul național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2023-2027¹¹; Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030"¹²; Programul pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025¹³. Programul contribuie la realizarea Programului de activitate al Guvernului, adoptat prin HG 90/2023, adoptat în data de XX.

8. Totodată se face necesară mențiunea despre proiectele Programului pentru sănătatea sexual-reproductivă pentru anii 2022-2026 și a Programului național de sănătate mintală pentru anii 2022-2026.

9. Programul se bazează pe înțelegerea violenței față de femei drept violență în bază de gen și înglobează toate formele de violență prevăzute de Convenția de la Istanbul. Totodată Programul are în vizor cel puțin 52% din populația cu reședință obișnuită în RM și anume populația de sex feminin.

10. Programul își propune să contribuie la: asigurarea egalității de gen și combaterea stereotipurilor de gen; toleranța zero față de toate formele de violență față de femei și violența în familie; răspunsul multidisciplinar eficient la cazurile de violență centrat pe victimă prin dezvoltarea de servicii sociale suficiente și adecvate nevoilor victimelor;

⁵ Legea Nr. 45 din 01.03.2007, privind prevenirea și combaterea violenței în familie, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110200&lang=ro

⁶ Raportul RM la GREVIO, octombrie 2022, <https://rm.coe.int/state-report-on-moldova-grevio-inf-2022-23/1680a86207>

⁷ Va fi aprobat, verificam după etapele de avizare

⁸ Hotărârea Guvernului nr. 785/2022 cu privire la aprobarea Programului național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia.

⁹ Hotărârea Guvernului nr. 347/2022 cu privire la aprobarea Programului național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia

¹⁰ Programul Național de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2022-2025, <https://www.mai.gov.md/sites/default/files/document/ordine%20publica.pdf>

¹¹ Va fi aprobat,

¹² Legea Nr. 315 din 17.11.2022 privind aprobarea Strategiei Naționale de Dezvoltare "Moldova Europeană 2030", <https://www.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=7047e41b-7548-49d6-9ab9-3be678aa725d>

¹³ Hotărârea nr. 576/2022 cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2022-2025

răspunsul eficient al sistemului de justiție la cazurile de violență față de femei și violență în familie prin atragerea la răspundere a agresorilor și dezvoltarea programelor pentru agresori; adoptarea legislației și edificarea cadrului instituțional corespunzător, dar și dezvoltarea capacităților tuturor specialiștilor (din asistența socială, administrația publică locală, poliție, justiție, sănătate, educație) pentru un răspuns eficient la cazurile de violență în familie în conformitate cu rigorile Convenției și cele mai bune practici în domeniu. Unicul mod de a realiza un progres real și a avea un impact sustenabil se rezumă la implicarea și responsabilizarea tuturor autorităților centrale și locale, a partenerilor din societatea civilă, mass-media și mediul privat, fiecărei comunități locale să conlucreze pentru a preveni și combate violența față de femei și violența în familie și a asigura accesul la servicii de sprijin pe termen lung pentru femeile și copiii lor care au fost afectați de violență.

11.Programul este un apel la acțiune pentru toți, de a conlucra în următorii 5 ani pentru a realiza viziunea ancorată pe cei 4 piloni: prevenirea; protecția și asistența victimelor; urmărirea în justiție și atragerea la răspundere a agresorilor și cooperarea multisectorială prin politici integrate și colectarea datelor. În rezultatul acțiunilor întreprinse se va diminua nivelul de violență față de femei și violență în familie, se va micșora numărul cazurilor de deces în urma actelor de violență în familie, astfel încât femeile și fetele vor avea posibilitatea să-și realizeze întregul potențial, contribuind la construirea unei societăți puternice.

12.Programul descrie obiectivele generale, obiectivele specifice, acțiunile, autoritățile responsabile, costurile, indicatorii și cadrul temporal reflectate și în Planul de acțiuni de implementare a Programului axat pe cei 4 piloni de intervenție.

13.Scopul Programului constă în dezvoltarea unui cadru robust de politici intersectoriale cuprinzătoare prin stabilirea unui parteneriat cu principalii actori din domeniul public, privat, societatea civilă și mass-media pentru un răspuns coordonat la nivel național și local orientat spre prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență față de femei și fete și a violenței în familie centrate pe nevoile femeilor victime și ale copiilor lor.

14.Rezultatul scontat până în 2027 este o reducere a prevalenței tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor și a violenței în familie, însoțită de creșterea numărului de cazuri raportate la poliție și a cazurilor penale intentate și condamnărilor pentru actele de violență împotriva femeilor și violenței în familie. Accentul este plasat pe intervenția și prevenirea timpurie a cazurilor de violență, astfel încât un număr redus de femei să ajungă în situații de criză, iar fiecare victimă și copiii ei să primească sprijinul de care are nevoie la momentul potrivit pentru a obține schimbarea vieții lor pe termen lung.

15.Relevanța și dinamica indicatorilor de impact depinde de ariile de intervenție unde problemele pot fi soluționate potrivit așteptărilor. În cazul nesoluționării acestora, nu vor putea fi realizate premisele necesare pentru menținerea unei societăți pașnice și sigure care pornește de la demotivarea comportamentelor deviante, ce conduc la

violență în societate, cu un accent major pe prevenirea violenței în familie, violenței sexuale și violenței contra copiilor, inclusiv prin abordarea normelor nediscriminatorii sociale și de gen și soluționarea problemelor supraviețuitoarelor violenței într-o manieră integrate. Nu va reuși nici realizarea dezideratului de protecție a copiilor față de sursele directe și indirecte de violență și nu va putea asigura, pe termen lung, un stat social mai puțin fertil pentru agresivitate. Totodată, în lipsa realizării obiectivelor Programului nu se va reuși realizarea în practică nici a egalității de gen cu scopul de a reduce vulnerabilitățile în fața amenințărilor și a riscurilor de orice tip, va descrește securitatea funcționării infrastructurilor și a sistemelor critice, ceea ce în final va crea un mediu lipsit de protecție și siguranță în primul rând pentru femeile și fetele din Republica Moldova dar și pentru întreaga populație, indiferent de vârstă, gen, etnie sau religie.

16. Programul a fost elaborat de către MMPS, având la bază etapa de cercetare și validare a teoriei schimbării elaborată cu sprijinul echipei de experți naționali și internaționali în perioada decembrie 2022 - martie 2023.

17. Programul a fost supus consultărilor publice ample cu actorii guvernamentali, societatea civilă, comunitatea donatorilor, prestatorii de servicii și femeile victime, care au ieșit din cercul violenței în familie, în perioada februarie - martie 2023. În acest sens au avut loc numeroase consultări în data de: 10 februarie (a fost consultat conceptul) 2 martie (consultarea cu supraviețuitoarele violenței), 3 martie (consultarea cu prestatorii de servicii din domeniu), 7 martie (consultare publică cu reprezentanții ministerelor, societății civile și partenerilor de dezvoltare, 16 și 17 martie consultări publice ample cu toate părțile interesate, 20 martie Audieri Publice pe platforma Parlamentului Republicii Moldova. Deși elaborarea Programului s-a realizat în termeni restrânși, în total peste 1000 de persoane au fost implicate în procesul de consultare, inclusiv au fost solicitate și primite opiniile experților internaționali din partea agențiilor ONU (UNFPA și UNWomen) și Consiliul Europei.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

18. Violența împotriva femeilor este o încălcare gravă a drepturilor omului și o consecință a inegalității de gen în RM. Estimările reprezentative sugerează că mai mult de 63 % dintre femei și fete în vârstă de 15-65 au experimentat cel puțin o formă de violență în timpul vieții lor.¹⁴ Îngrijorător este faptul că anual, în Republica Moldova circa 40 de femei își pierd viața în urma actelor de violență suferite în familie.¹⁵

19. Această situație este însoțită de crizele cu care se confruntă societatea din Republica Moldova în ultimii ani: pandemia Covid-19, criza economică, energetică dar și războiul din vecinătate cu avalanșa mare de refugiați, Până în prezent, pe teritoriul Republicii Moldova au fost asistați circa 110.000 de refugiați, dintre care

¹⁴ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, în colaborare cu PNUD, UN Women și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație, Violența împotriva femeilor în familie în Republica Moldova (2011).

¹⁵ Studiul Național privind cazurile de femicid, Centrul de Drept al Femeilor, Chișinău 2019.

60% sunt femei, 46% copii și 21% persoane în etate.¹⁶ Toate acestea au agravat și mai mult situația femeilor și au dus la o escaladare a violenței împotriva femeilor din cauza accesului limitat la servicii de asistență, plasament și justiție.¹⁷

20. Conform Raportului Studiului Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) din anul 2014¹⁸ *“Violența împotriva femeilor: în fiecare zi și în orice loc”* sunt evidențiate rezultatele celui mai cuprinzător studiu din lume realizat până în prezent, cu privire la violența împotriva femeilor, fiind relevată amploarea abuzurilor suferite de femei în mediul familial, la serviciu, în spațiul public și în mediul on-line. Printre constatările cheie ale studiului menționăm: una din trei femei (33%) a suferit violență fizică și/sau sexuală de la vârsta de 15 ani (62 de milioane de femei în întreaga UE). Se estimează că 13 milioane de femei din UE (7% dintre femeile cu vârsta cuprinsă între 18 și 74 de ani) au suferit violență fizică în cele 12 luni anterioare interviului din sondaj. 1 din 10 femei a suferit o formă de violență sexuală de la vârsta de 15 ani. 1 din 5 femei a suferit o anumită formă de urmărire de la vârsta de 15 ani. 20% dintre femeile tinere cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani au suferit online hărțuire sexuală.

21. În Republica Moldova circa 73%¹⁹ de femei au fost supuse cel puțin unei forme de violență din partea partenerului intim la un moment dat în viață. Violența psihologică constituie cea mai răspândită formă de violență - 71%, fiind urmată de cea fizică - 33%, ceea ce este mult peste media UE. Studiul OSCE a constatat că în Republica Moldova violența în familie este un fenomen frecvent, iar impactul violenței poate fi grav și de lungă durată. Peste jumătate (55%) din femeile din Republica Moldova, de patru ori mai mult decât în UE (14%), consideră violența în familie drept o chestiune privată care trebuie soluționată în cadrul familiei. Aceste stereotipuri și prejudecăți întărite de prieteni, rude, reprezentanți ai diferitor autorități, perpetuate de instituții religioase, determină femeile să sufere în tăcere. Numărul femeilor care raportează la Poliție actele de violență din partea partenerului actual în Republica Moldova este foarte mic – 8,4%. De cele mai multe ori, femeile nu cred că raportarea experiențelor de violență le-ar oferi protecție. În opinia victimelor, chiar și atunci când violența este raportată, efectele și aducerea agresorului în fața justiției și pedepsele aplicate sunt discutabile.

22. Analog situației din mediul obișnuit de viață, femeile și fetele se confruntă mai frecvent cu violența în mediul online. Limbajul sexist, hărțuirea, persecuția sunt printre mijloacele des folosite în privința femeilor și fetelor pe rețelele publice de comunicare. Experiențele femeilor și fetelor, care au trecut prin violență în bază de gen, sunt amplificate de tehnologia utilizată în mediile online și digitale care permit perpetuarea violenței împotriva femeilor din cauza multitudinii de făptuitori, în unele cazuri, sau a

¹⁶ Operational Data Portal, <https://data.unhcr.org/en/country/mda>

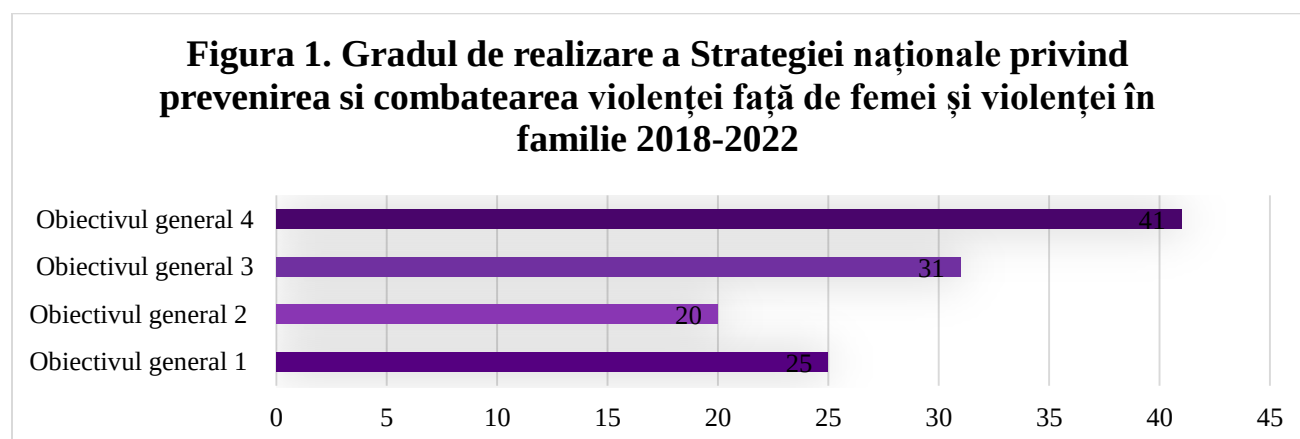
¹⁷ Evaluare Rapidă privind nevoile femeilor victime afectate de violență în familie, violență în baza de gen și răspunsul sistemic la cazurile de violență în familie în contextul crizei COVID-19, La Strada și UN WOMEN, august 2020.

¹⁸ Violența împotriva femeilor, o anchetă la nivelul UE, FRA 2014, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_ro.pdf

¹⁹ OSCE (2019), *Studiul „Bunăstarea și siguranța femeilor”*, Chișinău, p. 101. https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/425867_0.pdf

razei largi de acțiune și a caracterului permanent al răspândirii imaginilor dăunătoare și a conținutului de ură. În consecință, violența împotriva femeilor, comisă în sfera digitală, are impact grav asupra vieții, sănătății psihologice și fizice, a siguranței și a reputației acestora, are implicații nefavorabile pentru drepturile de participare online ale femeilor.

23. Raportul de Evaluare a implementării Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie (2018-2022) a constatat restanțe semnificative în ceea ce privește realizarea obiectivelor propuse în acest document (Figura 1).

Sursa: *Raportul de Evaluare a implementării Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022.*

24. Astfel, constatăm că **Obiectivul general 1 Prevenirea, a fost realizat în proporție de 25%**. Printre principalele lacune în implementarea acestui obiectiv se numără: insuficiența campaniilor și activităților de prevenire, în special la nivel local, pentru femeile care fac parte din grupurile vulnerabile (din mediul rural, din grupuri de minorități și femeile și fetele cu dizabilități senzoriale, intelectuale sau mintale). **Obiectivul general 2 Protecția a fost realizat în proporție de 20%**. Printre principalele restanțe se enumeră: lipsa accesului la serviciile de plasament pe întreg teritoriul țării, în special a plasamentului de urgență, lipsa dezvoltării mecanismului de finanțare a sistemului de servicii sociale, în special în baza parteneriatului public-privat, lipsa serviciilor specializate pentru victimele violenței în familie și violenței sexuale, dar și serviciilor pentru agresori, cu acoperire geografică națională. Alte carențe vizează lipsa dezvoltării/integrării serviciilor de consiliere din cadrul centrelor comunitare de sănătate mintală pentru subiecții violenței în familie și lipsa unui mecanism eficient privind tratamentul obligatoriu pentru persoanele dependente de alcool/droguri în cazurile de violență în familie. **Obiectivul General 3 Urmărirea în justiție a fost realizat în proporție de 31%**, principalele carențe sunt: lipsa unui mecanism privind informarea victimelor despre eliberarea persoanei condamnate

pentru violența în familie, practici defectuoase în aplicarea normelor contravenționale și penale în cazurile de violență în familie și violență sexuală, neexecutarea ordonanțelor de protecție și tergiversarea examinării cauzelor de violență în familie și violență sexuală, inclusiv a cazurilor în care sunt implicați copiii victime și martori ai infracțiunilor. **Obiectivul General 4 Politici Integrate a fost realizat în proporție de 41%**, printre principalele carențe de menționat: lipsa integrării acțiunilor de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în documentele de politici sectoriale, lipsa resurselor financiare alocate acestui domeniu de către autoritățile publice locale și centrale, fluctuația crescută a specialiștilor responsabili de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și a violenței sexuale.

25. Conform Observațiilor și concluziilor Raportului CEDAW privind RM din 10.03.2020²⁰ și Raportului de Evaluare a Strategiei naționale privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru 2018-2022, în continuare prezintă îngrijorare numărul scăzut de cazuri de violență în familie raportate, din cauza fricii de stigmatizare și re-victimizare, lipsa compensațiilor financiare pentru femeile victime în temeiul Legii Nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și al Legii Nr. 137/2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor. Se atestă în continuare un număr insuficient de locuri de plasament din cauza lipsei resurselor financiare bugetare, fiind necesare cel puțin 75 locuri (60 - pentru victimele violenței împotriva femeilor și violenței în familie²¹ și 15 - pentru victimele violenței sexuale),²² iar acoperirea geografică a acestora nu este uniformă, serviciile fiind absente în special în mediul rural și în partea stângă a Nistrului, accesul din partea victimelor către serviciile existente fiind redusă. Datele colectate și furnizate sunt insuficiente, nu sunt armonizate între diverse sisteme și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, etnie, locație geografică, dizabilitate și relația făptuitorului cu victima. Sunt insuficiente programele de intervenție timpurie și re-educare pentru agresorii familiari, dar și pentru agresorii dependenți de substanțe (alcool, droguri). Răspunsul statului la cazurile de violență nu este axat pe nevoile victimei, cadrul de bugetare pe termen mediu (CBTM) în diferite sectoare nu prevede sub-programe destinate victimelor violenței față de femei și a violenței în familie etc.

26. **Violența față de femei este larg răspândită și sistemică.** Violența împotriva femeilor și violența în familie continuă să fie larg răspândite și sistemice în Moldova. Estimările reprezentative anterioare sugerează că mai mult de 63 % dintre femei și fete în vârstă de 15-65 au experimentat cel puțin o formă de violență în timpul vieții lor.²³

²⁰ Observațiile și concluziile celui de-al 6-lea Raport CEDAW privind Republica Moldova din 10.03.2020, https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/cedaw_c_mda_co_6_41726_e_ro.pdf

²¹ Raportul explicativ la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie, prevede 1 loc de adăpost la 10.000 locuitori. Având în vedere numărul estimativ al populației Republicii Moldova, de 2 604,0 mii persoane, în Moldova ar fi necesare 260 locuri de adăpost, insuficiența fiind de circa 60 locuri de plasament pentru victimele violenței în bază de gen.

²² Raportul Final al activității grupului de lucru pentru combaterea violenței în bază de gen și a violenței în familie (EG-TFV (2008)6) către statele părți ale Consiliului Europei referitor la standardele aplicabile centrelor de plasament, care trebuie să fie disponibile în proporție de 1 centru pentru 200000 de populație și extinderea geografică a acestora (accesul trebuie asigurat mai ales victimelor din mediul rural).

²³ Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, în colaborare cu PNUD, UN Women, și Fondul Națiunilor Unite pentru Populație, Violența împotriva femeilor în familie în Republica Moldova (2011).

Reiterăm cu deosebită îngrijorare faptul că anual, în RM circa 40 de femei își pierd viața în urma actelor de violență suferite în familie.²⁴ Datele recente arată că trei din patru femei (76%) consideră că violența împotriva femeilor este un lucru obișnuit, iar două din cinci femei (40%) spun că au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale din partea partenerului sau non-partenerului de la vârsta de 15 ani, iar 18% susțin că au fost hărțuite sexual în ultimele 12 luni.²⁵ Datele indică faptul că incidența violenței este mai mare în rândul femeilor din grupurile vulnerabile, în special în rândul femeilor cu dizabilități, femeilor rome și ale celor de vârstă pre-pensionară, iar raportarea cazurilor către autorități este scăzută în rândul grupurilor vulnerabile.

27. O provocare majoră este **gradul înalt de toleranță a violenței** împotriva fetelor și femeilor în Moldova atât în rândul populației,²⁶ dar și a specialiștilor cu atribuții în prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie. Măsurile întreprinse la moment în domeniul de sensibilizare se rezumă la **evenimente sporadice, cu acoperire teritorială neuniformă, comprimate în câteva zile pe an** (campania 16 zile, sensibilizare pe rețele sociale, acțiuni de informare efectuate de poliție). Sunt omise mijloacele de informare în masă tradiționale, care sunt accesibile și adresate în continuare unui spectru larg de populație (inclusiv persoanelor în etate cu acces limitat la tehnologiile avansate). Nu se asigură sensibilizarea referitoare la violența în familie.²⁷ Astfel, **lipsește o abordare sistemică privind** informarea largă a populației despre legislație, dar și privind remediile juridice accesibile/căile de atac și sprijinul social disponibil unde victimele pot apela pentru ajutor și unde pot fi raportate cazurile de violență.

28. Stereotipurile și prejudecățile privind rolul femeii²⁸ sunt adânc înrădăcinate și perpetuate automat prin tradiție și obișnuință, iar violența în relație/familie continuă să fie percepută ca o **problemă strict privată**. În același timp, ramificațiile care afectează societatea, cu implicații ce continuă uneori în următoarele generații, sunt profunde și multilaterale. Toate aceste norme nescrise și stereotipuri își au geneza timpuriu în viața fiecărei persoane, fiind astfel acceptate ca o normalitate dificil de modificat ulterior pe parcursul vieții. Din acest motiv, prevenirea eficientă a violenței față de fete și femei în viziunea Convenției de la Istanbul ar trebui să fie una amplă, efectuată continuu la toate nivelurile societății, începând cu etapele timpurii ale dezvoltării omului și fiind permanent consolidată prin intervenții specializate pentru a preveni escaladarea în caz

²⁴ Studiul Național privind cazurile de femicid, Centrul de Drept al Femeilor, Chișinău 2019.

²⁵ OSCE (2019), *Studiul „Bunăstarea și siguranța femeilor”*, Chișinău, p. 101. https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/425867_0.pdf

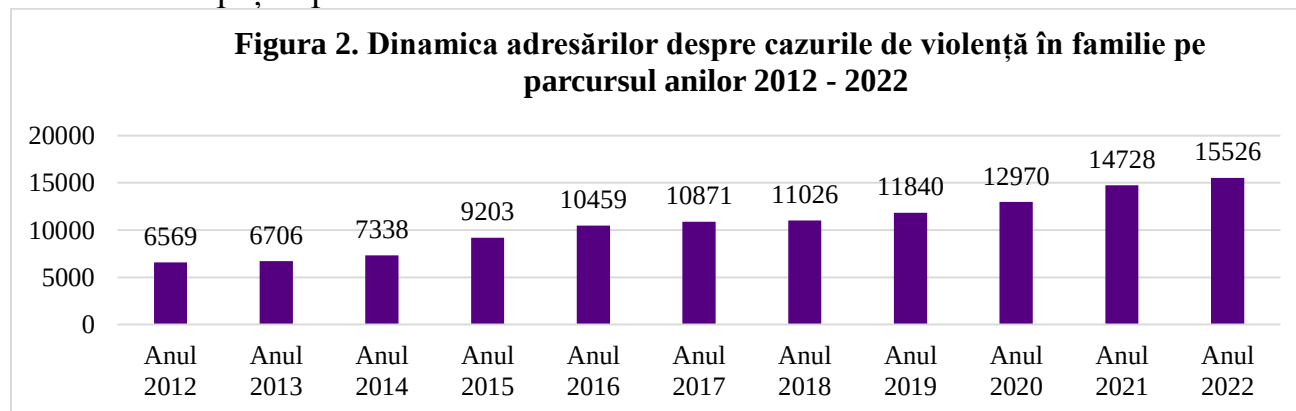
²⁶ 41,1% dintre bărbați care au participat la cercetare și 19,1% dintre femei sunt de *acord (total sau parțial)* cu faptul că sunt momente când o femeie merită să fie bătută, iar 27,7% dintre bărbați și 17,5% dintre femei consideră că femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia. Femeia este responsabilă în opinia a peste 40 la sută dintre bărbați pentru cazurile de viol, iar dacă aceasta are o reputație proastă sau nu opune rezistență fizică când este violată, aceste cazuri nu pot fi considerate drept viol (Studiul IMAGES Moldova, CDF/Sociopolis 2015 p. 15).

²⁷ Studiul IMAGES mai relevă că ”Doar 63,6% dintre bărbați cunosc că există o lege referitoare la violența în familie, față de 7,3% care au negat existența acesteia și 29,1 % nu cunosc că avem o astfel de lege. În cazul femeilor, s-a constatat aproximativ același nivel de cunoaștere – 28,4% nu cunosc despre existența acestora.”

²⁸ 90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei consideră că pentru o femeie cel mai important lucru este a avea grijă de casă și a găti pentru familia ei (Studiul IMAGES Moldova, CDF/Sociopolis 2015).

de declanșare a violenței, iar campaniile de sensibilizare ar trebui să prevadă o diseminare largă și permanentă a informațiilor pentru publicul general.

29. Analiza datelor prezentate de Inspectoratul Național de Securitate Publică al Inspectoratului General al Poliției²⁹ atestă o **tendință de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie**. Dinamica adresărilor despre cazurile de violență în familie, pe parcursul anilor 2018 – 2022 este prezentată în Figura 2. În 2022 au fost înregistrate circa 15526 de sesizări dintre care 918 au fost înregistrate ca și infracțiuni, iar 1662 au fost calificate drept contravenții³⁰. Spre comparație, în 2015 au fost înregistrate circa 9200 de sesizări dintre care 2040 au fost calificate drept infracțiuni. Astfel, creșterea numărului de sesizări se datorează în primul rând unei mai bune informări a populației despre fenomenul violenței în familie, curajului femeilor de a raporta cazul de violență dar și creșterii credibilității față de autoritățile responsabile de intervenția la cazurile de violență și oferirea serviciilor de sprijin pentru femeile afectate de violență și copiii lor. Deși datele menționate indică spre o creștere a raportării privind fenomenul de violență față de femei, considerăm că totuși numărul real de cazuri de violență împotriva femeilor și în special a cazurilor de violență în familie este mult mai mare, acestea având loc în spațiul privat.

Sursa: Nota informativă privind starea infracționalității ce atentează la viața și sănătatea persoanei și celor comise în sfera relațiilor familiale pe parcursul a XII luni ale anului 2022.

²⁹ Disponibil online:

https://politia.md/sites/default/files/nota_informativa_privind_violenta_in_familie_12_luni_2022_0.pdf

³⁰ Raportul RM la GREVIO, octombrie 2022, <https://rm.coe.int/state-report-on-moldova-grevio-inf-2022-23/1680a86207>

30. Datele înregistrate de sistemul de protecție socială din Moldova, de asemenea indică spre o **creștere a numărului de sesizări**. Astfel, sistemul de asistență socială a înregistrat în anul 2021 o creștere de 30,4 % a sesizărilor pe cazurile de violență în familie, față de anul 2020. Sursele de sesizare a cazurilor de violență în familie sunt diverse, însă practic 3 din 4 sesizări sunt din partea organelor de poliție. Victimele violenței apelează la ajutorul asistenței sociale rar (520 de adresări din 3632), iar specialiștii din sistemul dat se autosesizează, de asemenea, rar (147 de autosesizări din 3632).

Tabelul 2. Situația cu privire la violența în familie în domeniul asistenței sociale

	2020	2021	2021 în % față de 2020
Numărul de sesizări	2784	3632	30,4
Numărul de cazuri înregistrate	2292	3157	37,7
Numărul de dosare gestionate	1364	1565	14,7
Numărul de victime în cadrul cazurilor înregistrate	2450	3242	32,3
Numărul victimelor beneficiare de servicii	1708	2015	17,9

31. În anul 2021, datele administrative prezentate organelor de asistență socială privind formele de violență înregistrate atestă preponderența cazurilor de violență fizică - aproape fiecare al doilea caz, urmată de violența psihologică - fiecare al 4-lea caz și multiplele forme ale violenței - aproape fiecare al 5-lea caz. În anul 2021, 88 % dintre victimele violenței în familie au fost femei, iar 12% bărbați. Observăm că a crescut ponderea femeilor-victime ale violenței în familie înregistrate în anul 2021 în comparație cu anul 2020-87,3%. Din cele 3157 de cazuri înregistrate în anul 2021, în 81 de cazuri victime ale violenței în familie au fost persoane cu dizabilități, ceea ce a constituit 2,5 % din numărul total de cazuri înregistrate. În rândul celor 81 de cazuri înregistrate a persoanelor cu dizabilități sunt 51 de femei și 30 bărbați. Cele mai afectate femei de violență în familie sunt femeile cu vârsta de 35-49 de ani. În anul 2021 ponderea femeilor cu vârsta de 34-49 de ani, precum și a femeilor-victime ale violenței în familie cu vârsta de +65 ani în totalul victimelor violenței în familie a crescut. Cu referire la bărbații- victime ale violenței în familie, în anul 2021 se observă schimbări la vârsta celor afectați. Ponderea bărbaților- victime ale violenței în familie a crescut în toate grupele de vârstă, fiind în scădere doar la categoria de vârstă 18-34 ani. Analiza relației agresor-victimă atestă, că fenomenul violenței în familie afectează cel mai mult persoanele căsătorite 36,2%. În relațiile de parteneriat 33,1%, iar 15,0% din violența în familie sunt rude pe linie dreaptă sau colaterală, 7,3 % se află în divorț și 8,1% - alte relații. În anul 2021, 71,0% dintre victimele violenței în familie sunt din

localitățile rurale și 29,0% din cele urbane.³¹

32. Totodată, **violența împotriva femeilor rămâne adânc înrădăcinată în dezechilibrul de gen.** Astfel, majoritatea bărbaților intervievați (90%) în cadrul unui studiu reprezentativ al percepțiilor consideră că pentru o femeie cel mai important rol este acela de a avea grijă de casă și familie. Mai mult de 60% dintre bărbați cred că, atunci când femeile sunt angajate, acestea, de fapt, ocupă locurile de muncă care le revin bărbaților.³² Un studiu recent arată că unele “norme” sociale sunt încă perpetuate în rândul populației. Astfel, majoritatea persoanelor consideră că bărbații au datoria să aducă venitul în familie.³³ În baza datelor Indexului Egalității de Gen pentru Republica Moldova, în anul 2021 aproape 62% dintre oameni consideră că este mai mult de datoria bărbaților să aducă bani în casă, bărbații fiind mai stereotipați în acest sens (68,6% față de 55,7% femei). De asemenea, datele arată că Moldova are cea mai scăzută rată de ocupare a femeilor din UE, Parteneriatul Estic și regiunea Balcanilor, iar pentru femeile supraviețuitoare ale violenței în familie barierele financiare sunt printre principalele motive din care femeile aleg să rămână într-o relație abuzivă. Acesta este unul dintre motivele pentru care femeile care au fost supuse violenței și au reușit să-și câștige libertatea, ajung în fața unor opțiuni limitate (acces limitat la justiție, la locuri de muncă și locuințe sociale) și, în cele din urmă, cedează și revin la vechea relație.

33. Analiza datelor prezentate de Inspectoratul General al Poliției atestă o **tendință de creștere a numărului de sesizări/raportări a cazurilor de violență față de femei și a violenței în familie, pe fundalul descreșterii numărului de ordonanțe de protecție emise.** Astfel, în anul 2022 în Inspectoratele de Poliție au fost înregistrate 15526 de sesizări privind violența în familie, în anul 2021 – 14728 sesizări, iar în anul 2020 – 12970 sesizări.³⁴ În anul 2022 urmărirea penală a fost pornită în 852 cazuri, în anul 2021 – au fost pornite 947 cauze penale, iar în anul 2020 – 866 cauze. În anul 2022 agenții constataatori și procurorii au pornit 1619 cauze contravenționale în baza prevederilor art.78¹ Codul Contravențional (CC) (Violența în familie), în anul 2021 - 1662 cauze, iar în anul 2020 – 1587 cauze. Astfel, din numărul total de sesizări au fost adoptate soluții cu caracter punitiv, respectiv în anul 2022 – în circa 16% din cazuri, în anul 2021 – circa 18% din cazuri și în anul 2020 – circa 19% din cazuri. Spre comparație, în 2017 au fost înregistrate 10.871 de sesizări, dintre care 956 cauze penale și 1.953 cauze contravenționale (sau 27% din cazuri). În anul 2015 au fost înregistrate circa 9.203 de sesizări dintre care 544 au fost calificate drept infracțiuni și 2040 cauze

³¹ Raport Statistic privind violența în familie în 2021, MMPS.

³² IMAGES Moldova “Studiul Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, Sociopolis și Centrul de Drept al Femeilor, Chișinău 2015.

³³ Raportul de Țară privind Egalitatea de Gen în Republica Moldova, Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare, Oficiul de țară ONU, UN Women, UNFPA și Banca Mondială, Chișinău 2021, <https://progen.md/wp-content/uploads/2022/06/ENG-RO-Raportul-de-tara-in-domeniul-egalitatii-de-gen.pdf>

³⁴ https://politia.md/sites/default/files/nota_informativa_privind_violenta_in_familie_12_luni_2022_0.pdf

contravenționale (sau 28% din cazuri). Pentru asigurarea protecției urgente a victimelor violenței în familie angajații Poliției au eliberat 5907 ordine de restricție (5851 ordine de restricție eliberate în anul 2021 și 4939 ordine de restricție eliberate în anul 2020). Deci, se urmărește aceeași tendință de scădere a indicilor. Luați împreună toți indicii, se constată că, dacă în anul 2020 din totalul de 12.970 de sesizări, poliția a intervenit cu măsuri în circa 57% din cazuri, apoi în 2022 din totalul de 15526 de sesizări, poliția a intervenit în circa 54% din cazuri. Instanțele de judecată au emis în anul 2022 - 754 ordonanțe de protecție (766 ordonanțe de protecție emise în anul 2021 și 635 ordonanțe de protecție emise în anul 2020).

34.Durata examinării cauzelor privind violența în familie deseori încalcă principiul celerității, iar pedepsele aplicate agresorilor nu întotdeauna au caracter descurajant. Indicii elucidați *supra*, dezvăluie o situație îngrijorătoare, care ar putea descuraja potențialele victime ale violenței în familie să sesizeze cazurile de violență în mediul familial. De menționat că, în anul 2022 Poliția a preluat în supraveghere 505 ordonanțe de protecție (OP). În procesul supravegherii modului de respectare a măsurilor de protecție s-a constatat încălcarea, de către agresori, a 346 ordonanțe de protecție, în acest sens fiind inițiate cauze penale în baza elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 320¹ Cod penal. De fapt, în rapoartele Poliției nu se indică câte cauze penale au fost pornite pentru încălcarea OP. Se impune concluzia că activitatea poliției nu descurajează agresorii, odată ce din 505 ordonanțe de protecție supravegheate, 346 sau mai mult de jumătate au fost încălcate de agresori. Astfel, din numărul total de 1619 proceduri contravenționale pornite în anul 2022, a fost aplicat arestul contravențional doar în 104 cauze. Din raport se prezumă că toate 1619 cauze contravenționale au fost pornite doar în temeiul art.78¹ CC. Respectiv, nu se cunoaște pe câte cazuri de încălcare a ordinului de restricție de urgență (ORU) au fost întocmite procese-verbale în temeiul art. 318¹ CC. Or, numai numărul de ordonanțe de protecție care au fost încălcate (346 OP) este de 3 ori mai mare decât numărul total de cazuri pe care a fost aplicat arestul contravențional. În 1093 cauze termenul de examinare este de mai multe luni, în tot acest timp agresorul fiind în familie, alături de victimă și copii.

35.Conform art. 278⁷ alin. (2¹) Cod de procedură civilă și art. 215¹ alin. (3¹) Cod de procedură penală, la executarea mai multor măsuri de protecție se aplică în mod obligatoriu monitorizarea electronică. Norma legală a fost inclusă prin Legea Nr.85/2020, în vigoare din 03.01.2021. În anul 2022, Poliția a eliberat 5907 ORU în privința agresorilor familiari. Pentru încălcarea măsurilor de protecție, stabilite prin ORU, în privința a 729 agresori familiari au fost pornite proceduri contravenționale conform elementelor constitutive ale componenței de contravenție prevăzută de art. 318¹ CC. De altfel, acest număr de proceduri nu figurează niciunde, deoarece în raport se operează cu cifra totală de 1619 contravenții, pornite pe fapte de violență în familie, în temeiul art. 78¹ CC. Astfel, se constată deficiențe și pe segmentul de colectare și prelucrare a datelor statistice. De menționat în acest context și faptul că indicatorii

utilizați la prelucrarea datelor statistice nu permit acumularea indicilor de rezultat, adică nu se cunoaște în privința câtor persoane pe cele 729 cazuri s-au pornit proceduri contravenționale în temeiul art. 318¹ Cod contravențional, câte au fost remise spre examinare și care este soluția adoptată.³⁵

36. Numărul de infracțiuni comise împotriva copiilor a crescut de la 456 în medie pe an în perioada 2000–2009 la 1000 de cazuri în medie în anii 2010–2016, nivelul de risc cu care se confruntă fetele fiind cu 40–60% mai mare decât băieții. Se observă și o creștere a infracțiunilor cu caracter sexual ale căror victime sunt copiii, precum și o diversificare a formelor acestora. Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2015 au fost înregistrate în total 353 de infracțiuni cu caracter sexual, din care 26,4% împotriva copiilor. De menționat că în 11% dintre cazuri copiii au fost abuzați în familie (de către tatăl biologic și alte rude). Analizând tendințele curente, se poate prezice impactul masiv și consecințele tehnologiei informației și comunicației asupra copiilor și adolescenților până în anul 2030.³⁶ Deși sunt depuse eforturi continue pentru prevenirea și combaterea violenței față de copii, aceasta rămâne o problemă pentru Republica Moldova: circa 2 din 5 copii au fost supuși vreunui tip de violență; 1 din 7 fete și 1 din 20 de băieți au fost supuși violenței sexuale până la vârsta de 18 ani; violența fizică a fost cel mai des întâlnit tip de violență survenit în copilărie, afectând 1 din 5 fete și 1 din 3 băieți, iar semenii au fost cei mai frecvenți abuzatori în cazul violenței fizice în copilărie. Totodată, 1 din 9 fete și 1 din 11 băieți până la vârsta de 18 ani³⁷ au fost supuși violenței emoționale din partea unui părinte, a unui îngrijitor adult sau a unei rude adulte; un sfert dintre fete și aproape jumătate dintre băieți au aprobat normele și convingerile tradiționale despre gen, practicile sexuale și violența partenerului intim; 1 din 9 fete și 1 din 20 de băieți au avut vreodată gânduri de suicid, iar circa jumătate din numărul fetelor care avuseseră vreodată asemenea gânduri au încercat să se sinucidă.

37. Circa 13% din numărul de elevi din RM, comparativ cu 10% din țările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, au raportat că au fost victime ale violenței verbale și 7% – victime ale violenței fizice de câteva ori pe lună. În 2018 s-a înregistrat o creștere a fenomenului hărțuirii în școală (bullying) comparativ cu 2014: 16% din elevi au raportat că în 2018 că au fost hărțuiți la școală cel puțin de două ori în ultimele două luni comparativ cu 11% în 2014. Această rată este mai mare decât în majoritatea țărilor din regiune.

38. Accesul limitat al femeilor la justiție. Îngrijorător rămâne accesul limitat al femeilor la justiție penală, iar agresorii se bucură de impunitate sau pedepse care nu sunt de natură să schimbe comportamentul agresorilor. Considerăm că acest lucru se datorează în mare parte stereotipurilor încă persistente la specialiști, precum și lipsei de

³⁵ <http://probatune.gov.md/files/getfile/5152>

³⁶ Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2030, https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/strategia_moldova_2030_redactata_parl.pdf

³⁷ Programul Național pentru Protecția Copilului pe anii 2022-2026, <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-02-nu-325-mmpps-site-.pdf>

încredere a societății per ansamblu în sistemul de justiție. Potrivit Barometrului Opiniei Publice, neîncrederea în justiție a atins cota maximă de 92% în anul 2016. La moment doar 19% dintre cetățeni au încredere în sistemul de justiție. Este remarcat prin ineficiență actul de justiție exercitat și în procedurile contravenționale pornite pe cazurile de violență în familie cu femei victime. Deseori examinarea cauzelor este tergiversată. În unele cazuri, contravenienții manifestă intenționat în continuare un comportament violent în raport cu membrii familiei lor, iar la scurt timp după pronunțarea hotărârii în cauza respectivă, agresorul comite alte acte de violență.³⁸ Potrivit Indicelui libertății economice pentru anul 2021³⁹ indicele eficienței justiției în țara noastră acumulează 29,9%, rămânând cu mult în urma mediei de 60% înregistrate în țările europene. Motivul acestui scor modest, care califică justiția din Republica Moldova drept una „de reprimare”, este nivelul înalt al corupției.

39. Accesul limitat la servicii și justiție al femeilor cu multiple vulnerabilități. O altă problemă este accesul scăzut la justiție al femeilor victime ale violenței cu multiple vulnerabilități, dar și a copiilor victime și martori ai violenței. În special ne referim la femeile în etate, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile emigrante, femeile refugiate, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile cu adicții. Accesul femeilor române la justiție este de asemenea limitat, deoarece acestea se confruntă cu multiple bariere în accesul la justiție din cauza sărăciei, nivelului scăzut de educație, a discriminării, excluderii, lipsei de cunoștințe despre drepturile lor și lipsei de mijloace financiare pentru a solicita asistență juridică.

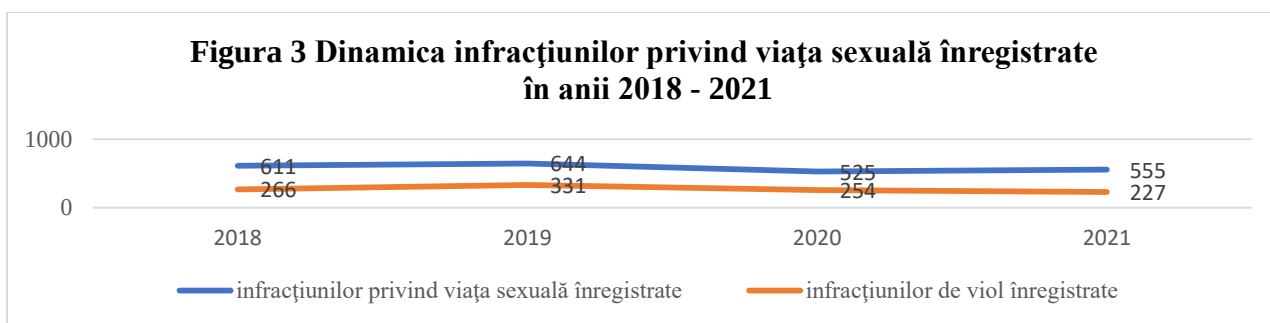
40. Victimele violenței sexuale sunt supuse re-victimizării. Îngrijorător rămâne fenomenul violenței sexuale împotriva femeilor și fetelor. Deși legislația garantează drepturi materiale și procesuale, victimele violenței sexuale sunt deseori re-victimizate, intimidare, discriminate și chiar descurajate să sesizeze organele competente ori să susțină plângerile până la capăt, fiind de cele mai multe ori nevoite să cedeze prin retragerea plângerilor sau prin împăcare.⁴⁰ Datele publicate de Procuratura Generală a RM în anul 2021 indică asupra creșterii numărului de infracțiuni privind viața sexuală cu 30 cazuri (5,7%) comparativ cu anul 2020, iar în anul 2020 a fost atestată o creștere cu 33 cazuri (5,4%) în 2019 față de 2018.⁴¹ De asemenea, practic nu dispunem de date referitor la alte forme de violență față de femei precum: hărțuirea sexuală, acte de persecuție, căsătoria forțată, avortul forțat, etc.

³⁸ CDF (2021), Evaluarea răspunsului sistemului de justiție penală la cazurile de violență în familie. Raioanele Soroca, Criuleni, Cimișlia, Comrat, 2021, disponibil online: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/evaluare-raspuns-coordonat_ro%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/evaluare-raspuns-coordonat_ro%20(9).pdf)

³⁹ Index of Economic Freedom, <https://heritage.org/index/country/moldova> la „Eficiența justiției”

⁴⁰ ”Particularitățile fenomenului violenței sexuale în Republica Moldova”, La Strada” (2020), https://lastrada.md/pic/uploaded/Particularitatile%20fenomen.%20VS%20in%20RM_RO.pdf

⁴¹ Raport despre activitatea Procuraturii în anul 2021. http://procuratura.md/file/2022-03-21_RAPORT%20de%20activitate%20FINAL.pdf

Sursa: Procuratura Generală, Raport despre activitatea Procuraturii în anul 2021

41. Deși este înregistrată o **creștere a numărului de raportări a cazurilor de violență sexuală, rata condamnărilor pentru infracțiunile privind viața sexuală este redusă**. Astfel, în cazul infracțiunilor de viol, în anul 2019, din 155 de cauze, doar în 46 de cauze a fost pronunțată o sentință de condamnare. În 2022, datele confirmă că pedepsele privative de libertate sunt aplicate preponderent pentru infracțiunile de viol, acțiunile violente cu caracter sexual, raportul sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, acțiuni perverse. Pentru infracțiunea de hărțuire sexuală, în prima jumătate a anului 2022, au fost pronunțate doar două sentințe de condamnare, agresorilor fiindu-le stabilită pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității. Îngrijorător rămâne numărul dosarelor restante la sfârșitul perioadei de raportare.

42. Finanțarea serviciilor specializate pentru asistența și protecția femeilor victime ale violenței față de femei și violenței în familie este insuficientă. Mijloacele pentru finanțarea serviciilor sociale sunt planificate cu preponderență în bugetul de stat, deciziile privind redirectionarea acestora fiind luate la nivel central, în timp ce dezvoltarea serviciilor sociale comunitare este de competența autorităților administrației publice locale. Totuși, mecanismul de finanțare a acestui segment este unul deficitar, având în vedere că finanțarea sectorului violenței în familie nu este alocată în buget ca linie distinctă și nu se regăsește în toate bugetele sectoriale.

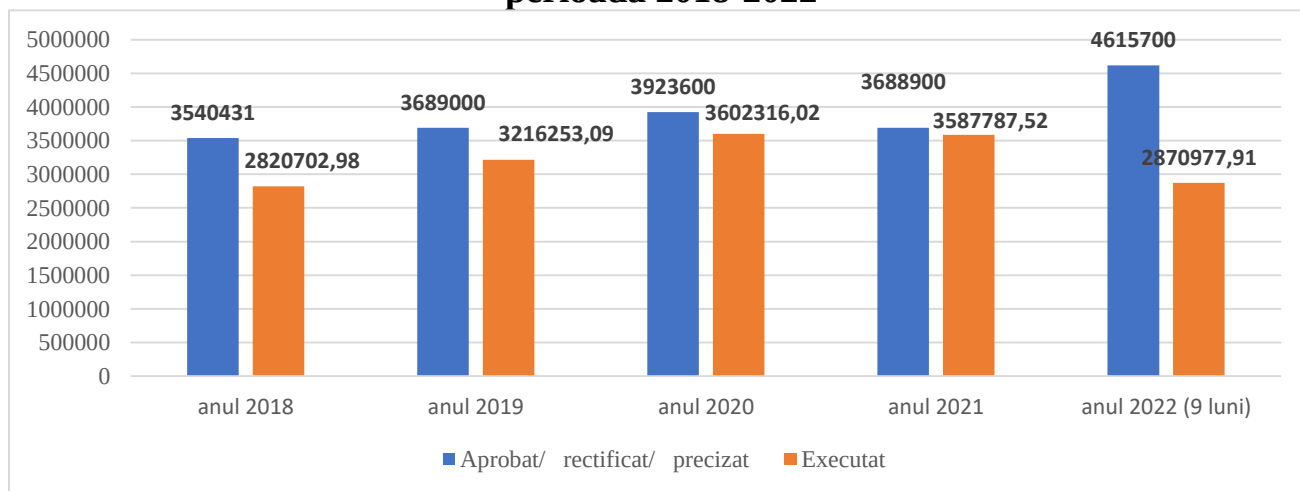
43. Pentru asistența și protecția victimelor violenței în familie au fost dezvoltate servicii specializate (cu finanțare din bugetul de stat) asigurate de 9 Centre de plasament din diferite localități ale țării, iar servicii de asistență, consiliere informațională, psihologică, juridică și de plasament se oferă și de alte 10 organizații ale societății civile care funcționează pe întreg teritoriul țării. Cu toate acestea, majoritatea serviciilor sunt de criză, asigură intervenția de urgență, iar serviciile de lungă durată sunt insuficiente. În special, se remarcă ineficacitatea intervenției în cazurile în care victima are viza de domiciliu într-o localitate, iar fapta ilicită s-a produs în altă localitate, fiind pasată responsabilitatea, după competență teritorială între profesioniști. Situația descrisă face ca necesitățile specifice ale victimelor violenței, serviciile precum consiliere psihologică și juridică, să fie acoperite în principal de ONG-uri cu ajutorul finanțatorilor/donatorilor. Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Republica Moldova, a relevat

că peste 60% dintre costurile legate de serviciile oferite victimelor violenței domestice și ale violenței împotriva femeilor sunt acoperite de organizațiile societății civile. ONG-urile oferă consiliere juridică, reprezentare, asistență psihologică și adăpost.

44. Serviciul de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței față de femei (Telefonul de încredere pentru femei și fete) este prestat de către Centrul Internațional „La Strada” și susținut financiar (prin contract de achiziții publice) de MMPS. Resursele financiare acordate au fost diferite pe parcursul anilor 2018-2022. În 2018 au fost alocați 980 mii de lei, în 2019 respectiv 911,8 mii de lei, în 2020 - 882 mii de lei, în 2021- 913,4 mii de lei și în 2022 - 913,4 mii de lei. Totodată, dacă în 2018 și 2019 banii au fost alocați pentru funcționarea serviciului telefonic, atunci în 2020 deși suma a fost redusă, s-au inclus și costuri de promovare a serviciului. Serviciul a fost acreditat în decembrie 2019. În anul 2020 a fost inițiată de MMPS discuția de optimizare a resurselor financiare prin unificarea celor 3 servicii specializate: Telefonul de încredere pentru femei și fete, Telefonul copilului și serviciul de asistență telefonică pentru persoanele cu dizabilități. Comasarea celor 3 servicii specializate într-unul singur este un risc major pentru calitatea serviciilor sus-menționate, dar și contravine Convențiilor internaționale de profil, ratificate de RM.

45. Din analiza datelor furnizate de către MMPS se constată că sursele financiare alocate din buget Centrului de asistență și protecție a victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (VPVTFU) pentru perioada 2018-2022, s-au majorat, dar trebuie să menționăm că și costurile de întreținere prezintă valori în creștere.

Figura 4. Alocații bugetare ale Centrului de asistență și protecție VPVTFU pentru perioada 2018-2022

Acceași sursă atestă că bugetul de stat alocă anual surse financiare pentru întreținerea Direcției politice de asigurare a egalității de gen și a Telefonului de încredere pentru victimele violenței (Tabelul 2).

Tabelul 2. Date privind cheltuielile efectuate din bugetul de stat pentru întreținerea DPAEFB și Telefonul de încredere pentru victimele violenței (mii lei)

	2018	2019	2020	2021	2022 (sem.I)
Serviciul telefonul de încredere pentru femei	863,7	908,6	882,8	809,7	356,3
Direcția politici de asigurare a egalității de gen	1433,0	1327,5	1228,5	1268,0	604,8

46. În pofida acestor constatări, datele arată că resursele financiare planificate și alocate de către autoritățile publice centrale cu competențe în domeniu sunt insuficiente pentru dezvoltarea și menținerea serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie, dar și pentru realizarea acțiunilor de sensibilizare a opiniei publice privind gravitatea fenomenului violenței în familie și violenței față de femei, crearea de noi servicii, dezvoltarea mecanismului eficient de cooperare. Întrucât finanțarea serviciilor sociale este pusă pe umerii administrației autorităților publice locale (APL) asigurarea acestora în volumul și calitatea corespunzătoare nevoilor populației depinde în mod direct de sustenabilitatea financiară a APL. APL, de cele mai dese ori, nu planifică și, cu certitudine, nu alocă resurse financiare suficiente dezvoltării/menținerii serviciilor sociale pentru subiecții violenței în familie. Un impediment în dezvoltarea serviciilor de către APL ține de faptul că liderii locali nu prioritizează serviciile de asistență și asigurare a accesului la justiție a victimelor, fiind axați pe dezvoltarea proiectelor de infrastructură (ex. alimentare cu gaze, apă, canalizare, drumuri, biserică etc.) care generează capital electoral.⁴² Deși în Strategia privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie 2018-2022 au fost prevăzute măsuri privind alocarea resurselor financiare în bugetele autorităților publice de nivelul I și II pentru finanțarea serviciilor pentru femeile din categoria social vulnerabilă, inclusiv victimele violenței în familie, prin transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat, acest lucru nu se realizează pentru că documentele de politici locale (strategiile de dezvoltare socio-economice raionale) nu conțin prevederi despre prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie, aspect ce ar permite ulterior planificarea bugetară și finanțarea.

47. Locuri insuficiente de plasament pentru femeile victime ale violenței și ale copiilor lor. Conform celor descrise supra (p.25), se atestă în continuare un număr insuficient de locuri de plasament din cauza lipsurilor financiare bugetare, insuficiente

⁴²Bune practici privind facilitarea accesului la justiție în Republica Moldova,
https://www.justitietransparenta.md/wp-content/uploads/2022/09/Studiu_BunePractici_AccesJustitie_FINAL.pdf

fiind cel puțin 75 locuri (60 - pentru femeile victimele violenței față de femei și violenței în familie⁴³ și 15 - pentru victimele violenței sexuale)⁴⁴, iar acoperirea geografică nu este uniformă, serviciile fiind lipsă în special în mediul rural și în Transnistria, accesul din partea victimelor către serviciile existente fiind redusă. Nu există adăposturi specifice pentru femeile din grupurile marginalizate, dar majoritatea adăposturilor oferă sprijin pentru diferite grupuri de femei, inclusiv victimele traficului, femeile refugiate, femeile cu dizabilități și femeile minoritare etnice. Principalele motive pentru care trebuie să refuze trimerile în adăposturile pentru femei includ spațiul limitat și lipsa capacității de a sprijini supraviețuitoarele și/sau copiii acestora. De asemenea, unele femei victime nu sunt eligibile pentru sprijin, cum ar fi femeile fără documente, etc.⁴⁵

48. De asemenea, situația la nivel de țară relevă faptul că serviciile sociale acoperă o parte mică a protecției sociale. În anul 2022, din peste 38 de miliarde de lei alocați pentru protecția socială, doar 1,8 miliarde de lei au fost destinate serviciilor sociale. Din totalul resurselor dedicate serviciilor sociale doar 2% au fost direcționate pentru acoperirea altor servicii, inclusiv pentru victimele violenței în familie, traficului de ființe umane, etc.⁴⁶

49. Sistemul de sănătate nu deține suficiente capacități de documentare și referire a cazurilor de violență față de femei și violență în familie, iar femeile supraviețuitoare au acces limitat la servicii medicale. Sectorul de sănătate este un punct de acces critic pentru identificarea cazurilor de violență față de femei și referirea lor la alte servicii esențiale, cum ar fi adăpost, centre de consiliere sau de acordare a asistenței medicale specializate. Toți specialiștii din sistemul de sănătate au misiunea importantă de a completa în mod corect fișa medicală, care poate fi utilizată ulterior de către victima violenței ca probă în instanță privind cazul de violență curentă sau repetată. În special, medicii legiști au rolul important de completare a raportului medico-legal, care să reflecte cu precizie gradul leziunilor provocate de agresor. Cu toate acestea, în Republica Moldova, profesioniștilor din domeniul sănătății le lipsesc cunoștințele de formulare a unui răspuns medical efectiv la violența în familie, care include în componența sa nevoile speciale ale victimelor. Mulți medici nu au cunoștință de cazurile de violență în familie, în practica lor, nu știu cum să le identifice și nu cunosc în ce mod să răspundă victimelor. O altă problemă importantă este finanțarea și accesul victimelor la asistența medicală de calitate. Victimele violenței în

⁴³ Raportul explicativ la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței în familie, prevede 1 loc de adăpost la 10.000 locuitori. Având în vedere numărul estimativ al populației Republicii Moldova, de 2 604,0 mii persoane, în Moldova ar fi necesare 260 locuri de adăpost, insuficiența fiind de circa 60 locuri de plasament pentru victimele violenței în bază de gen.

⁴⁴ Raportul Final al activității grupului de lucru pentru combaterea violenței în bază de gen și violenței în familie (EG-TFV (2008)6) către statele părți ale Consiliului Europei a standardului ce vizează un centru (trebuie să fie disponibil pentru 200000 de populație) și extinderea geografică a acestora (accesul trebuie asigurat mai ales victimelor din mediul rural).

⁴⁵ Raportul de țară WAVE 2021, Serviciile de asistență specializate pentru femei în Europa și impactul COVID-19 asupra furnizării acestora, https://wave-network.org/wp-content/uploads/WAVE_Country-Report.pdf

⁴⁶ Conform Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova Europeană 2030, alocațiile pentru serviciile sociale cuprind: 69% sunt destinate persoanelor cu dizabilități: asistența personală, centrele de plasament, locuințele protejate etc.; 21% sunt destinate copiilor: asistența parentală profesionistă, tutela/curatela, centrele de plasament etc.; 5% finanțează servicii de tip sanatoriu; 2% acoperă cheltuielile cantinelor sociale; 2% asigură alte servicii: pentru victimele traficului de ființe umane, ale violenței în familie, pentru bolnavii de HIV/SIDA etc.

familie de multe ori nu au asigurare medicală și nu își pot permite să plătească pentru asistența medicală pentru restabilirea sănătății, chiar dacă sunt plasate într-un serviciu de asistență.

50. Insuficiența programelor pentru agresori. Activitatea ce tine de consilierea și informarea agresorilor este realizată de mai mulți actori din sectorul probațiune, poliție și social. Respectiv au crescut numărul activităților și serviciilor destinate acestui grup. astfel, la nivel național dispunem de servicii specializate acordate prin intermediul Centrului de asistență și consiliere pentru agresorii familiali din Drochia; A.O. „Stimul” din raionul Ocnița; A.O. „Schimbare spre o viață mai bună” din or. Căușeni; A.O. „CNFACEM” din mun. Chișinău (una finanțată din bugetul de stat și trei din sursele donatorilor). Totuși, raportat la necesități, se atestă în continuare insuficiența programelor de intervenție timpurie și re-educare pentru agresorii familiali dar și agresorii care sunt dependenți de substanțe pe întreg teritoriul țării. Totodată, numărul agresorilor familiali care beneficiază de programe probaționale sau care sunt referiți la centrele de asistență și consiliere a agresorilor familiali este redus în comparație cu numărul total al infracțiunilor și contravențiilor de violență în familie. Astfel, potrivit datelor publicate de către Inspectoratul Național de Probațiune în anul 2020, la programele de asistență și consiliere a agresorilor familiali au participat 19 agresori, în 2021 – 38, fiind înregistrată o creștere în primele 6 luni ale anului 2022 cu orientarea spre programe a 49 agresori.⁴⁷

51. Datele statistice colectate și furnizate sunt insuficiente, nu sunt armonizate între diverse sisteme și nu sunt dezagregate în funcție de sex, vârstă, sexul agresorului, forma de violență, relația făptuitorului cu victima și locația geografică. Statistica oficială nu face delimitare după tipul violenței, inclusiv câte cazuri de violență au fost comise prin intermediul dispozitivelor digitale, fie în mediul digital. La momentul actual, produc și dispun de indici despre fenomenul violenței față de femei și a violenței în familie următoarele structuri de nivel central: Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției; Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești; Inspectoratul Național de Probațiune; Administrația Națională a Penitenciarelor; Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat; Procuratura Generală; MMPS; Ministerul Educației și Cercetării; Ministerul Sănătății; Centrul de Medicină Legală. Prin urmare, sunt deținători de informații statistice și unii subiecți care nu se regăsesc în Legea nr. 45/2007, respectiv nu au obligațiuni legale de a oficializa informația pe pagina web și nici de a o trimite către MMPS. Astfel, colectarea și analiza datelor statistice sectoriale reprezintă încă o provocare pentru instituțiile responsabile de aceste activități. Pe parcursul anului 2018, MMPS cu suportul UN Women a întreprins măsuri în vederea revizuirii și ajustării formularelor de colectare a datelor statistice privind violența în familie în sectorul social. A fost elaborată metodologia privind colectarea datelor statistice bazată pe Formularul statistic nr. 9

⁴⁷ Disponibil online: social.gov.md/wp-content/uploads/2022/10/Raport-Implementarea-Conventiei-CE-privind-combaterea-violentei-fata-de-femei-2022c-2.pdf

Violența în familie. Totuși, datele colectate în diferite sectoare nu sunt armonizate prin prisma indicatorilor comuni, iar în unele sectoare se atestă lipsa indicatorilor relevanți. Sunt lipsă sistemele automatizate de colectare și procesare a datelor statistice. Aceasta îngreunează sarcina MMPS la întocmirea Raportului anual cu privire la violența în familie și violența față de femei, care are menirea să reflecte dinamica fenomenului, precum și măsurile ce urmează a fi întreprinse. Autoritățile administrației publice centrale dispun de date statistice anuale insuficiente care nu reflectă corect dinamica fenomenului violenței față de femei și a violenței în familie. Lipsa datelor statistice comprehensive colectate de autoritățile cu competențe în domeniu, împiedică monitorizarea eficientă a aplicării corespunzătoare a legislației în cazurile de violență în familie. Informațiile statistice relevante, fiabile și oportune sunt imperative pentru procesul de luare a deciziilor. Datelor statistice le revine rolul central în asigurarea cu informații de calitate, necesare pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea implementării politicilor. În contextul ratificării Convenției de la Istanbul și amplificării aspirațiilor RM de integrare în UE, importanța producerii unor statistici naționale comparabile cu cele europene este crucială. Biroului Național de Statistică (BNS), în calitate de autoritate centrală în domeniul statisticii, îi revine un rol central în asigurarea societății și tuturor categoriilor de utilizatori interni și externi cu informație statistică de calitate și comparabilă, elaborată conform principiilor fundamentale ale statisticii oficiale ale Organizației Națiunilor Unite. Problematicii prevenirii și combaterii eficiente a violenței de gen și violenței domestice îi este atribuită la nivel european importanță deosebită, lucru confirmat, inclusiv prin adoptarea Convenției de la Istanbul. Dimpotrivă, suntem nevoiți să constatăm subestimarea la nivel național a importanței instituirii unui instrument viabil pentru producerea statisticilor oficiale pe domeniul de referință. Aceasta o confirmă cadrul legislativ relevant domeniului de prevenire și combatere a violenței de gen, în care nu se regăsește Biroul Național de Statistică, se confirmă și prin absența cu desăvârșire a subiectului în documentele de politici și procesele operaționale ale autorității centrale în domeniul statisticii. Exemplu recent este Programul de lucrări statistice pentru anul 2023,⁴⁸ în care sunt descrise volumele informațiilor statistice și datele administrative conform domeniului de competență, necesar a fi prezentate pentru producerea statisticilor oficiale. Din acesta rezultă că BNS, cel puțin în anul 2023, nu va fi preocupat cu executarea lucrărilor și cercetărilor statistice pe domeniul violenței de gen și violenței în familie.

52. Cadrul instituțional în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie are nevoie de consolidare. În conformitate cu Legea Republicii Moldova nr.45/2007, autoritatea centrală de specialitate însărcinată cu elaborarea și promovarea politicilor de prevenire și combatere a violenței în familie și acordarea de asistență socială victimelor și făptuitorilor este Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care prin intermediul Direcției politici de protecție a egalității între

⁴⁸Programul de lucrări statistice pentru anul 2023, a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 952 din 28.12.2022, //M.O. nr. 460-462 din 31.12.2022, art.1073

femei și bărbați asigură elaborarea și promovarea politicii unice de stat în domeniul asigurării egalității de șanse între femei și bărbați, de prevenire și de combatere a violenței față de femei și violenței în familie și a traficului de ființe umane, de reabilitare a victimelor infracțiunilor. De asemenea, pe lângă MMPS este constituit și funcționează din 2012 Consiliul coordonator interministerial pentru prevenirea și combaterea violenței în familie,⁴⁹ în componența căruia intră reprezentanți ai autorităților centrale (Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției) de rangul șefului/șef-adjunctului subdiviziunii responsabile de elaborarea și coordonarea implementării politicilor pe domeniul de competență, reprezentanți ai societății civile și alte părți interesate. Totuși, Consiliului i-a fost atribuit statutul și funcțiile unei entități mult prea limitate pentru sarcinile care rezultă din cerințele Convenției de la Istanbul, precum și din prevederile art. 3 din Legea nr.144/2021 cu privire la ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, prin care Ministerul Muncii și Protecției Sociale a fost desemnat organ coordonator responsabil de implementarea acesteia. Astfel, implementarea efectivă a Convenției impune măsuri cuprinzătoare necesar a fi luate privind „[...] *coordonarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor și a măsurilor de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență acoperite de prezenta Convenție [...] vor coordona colectarea de date statistice, vor analiza și vor disemina rezultatele activității în domeniu, vor face schimb de informații și vor avea capacitatea de a comunica direct și de a promova relațiile de cooperare cu omologii lor din alte state [...] vor implica, acolo unde este cazul, toți actorii relevanți, precum agențiile guvernamentale, parlamente și autorități naționale, regionale și locale, instituții naționale pentru drepturile omului și organizațiile societății civile.*”⁵⁰ Prin urmare, este necesară constituirea unui organ central interdepartamental de un rang superior Consiliului actual, constituit prin ordinul Ministerului Muncii și Protecției Sociale.

53. De asemenea, în virtutea faptului că atribuțiile MMSP de organ central de specialitate abilitat cu funcții de elaborare și promovare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței de gen și a violenței în familie, eficacitatea cărora obligă la măsuri de ordin sistemic, se impune necesitatea dezvoltării cadrului instituțional. Astfel se propune instituirea în subordinea MMPS a Agenției de Prevenire și Combatere a Violenței (APCV), în calitate de autoritate administrativă centrală, cu atribuții de implementare, coordonare, evaluare și raportare către MMPS a modului de realizare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței de gen și a violenței în familie. În procesul de activitate, APCV va asigura implementarea și monitorizarea activității la nivel local pe dimensiunea prevenirii și combaterii violenței de gen și a violenței în familie. În special, va exercita acțiuni de coordonare și suport

⁴⁹ Hotărârea Guvernului nr.72 din 07.02.2012 cu privire la Consiliul coordonator interministerial în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, //M.O. nr.30-33 din 10.02.2012, art. 94, www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=20880&lang=ro

⁵⁰ Art.7 din Convenția de la Istanbul;

metodologic serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie din cadrul secției/direcției de asistență socială și de protecție a familiei în vederea implementării unitare la nivel local a politicilor în domeniu; va analiza realizarea la nivel local a politicilor de protecție și asistență a victimelor violenței în familie și consiliere a agresorilor familiari; va exercita coordonarea activității serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie la gestionarea bazei de date dezagregate după criteriile stabilite de lege; va elabora și aproba indicatori de performanță pentru evaluarea eficacității echipei multidisciplinare teritoriale; va efectua, cu concursul serviciului responsabil de domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, generalizarea activității echipelor multidisciplinare teritoriale, va identifica deficiențele în activitate și propune soluții de îmbunătățire; va acorda suport informațional MMPS în procesul de evaluare a modului de realizare a politicilor în domeniul de prevenire și combatere a violenței în familie; va analiza în colaborare cu secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei necesitățile de dezvoltare a rețelei centrelor/serviciilor de asistență și protecție a victimelor violenței și a copiilor lor, precum și a centrelor/serviciilor de asistență și consiliere pentru agresori; va oferi asistență metodică autorităților administrației publice locale la elaborarea documentelor de politici în domeniul prevenirii și combaterii violenței de gen și a violenței în familie etc. Totodată, alte atribuții ale Agenției vor consta în asigurarea organizării și desfășurării instruirilor, prin module multidisciplinare, a specialiștilor din sectoarele abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței de gen și a violenței în familie. Agenția va gestiona procesul de achiziționare din sursele bugetului de stat, a serviciilor de asistență și reabilitare a victimelor violenței, serviciile de consiliere a agresorilor familiari, va asigura evaluarea calității serviciilor prestate. Formula propusă de organizare instituțională va contribui în perspectivă și la consolidarea **mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor**.

54. Modelul de organizare instituțională propus de prezentul Program va consolida capacitățile de interacțiune pe interior, la nivel central și local, și va îmbunătăți cooperarea internațională din perspectiva promovării politicilor *care pun drepturile victimei în centrul tuturor măsurilor*,⁵¹ inclusiv prin eficientizarea monitorizării măsurilor de protecție a victimei *indiferent de faptul că a suferit pe teritoriul, altul decât acela unde își are reședința*.⁵² De asemenea, această formulă creează condiții optime care vor influența pozitiv și procesul de reformare a Modelului Sistemului Național de Referire în Modelul propus de Mecanismul național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor, așa cum este preconizat în Programul de creare și dezvoltare a Mecanismului național de referire pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor.

⁵¹ Art. 7 alin.(2) din Convenția de la Istanbul

⁵² Art. 62 alin.(2) din Convenția de la Istanbul

55. Pe măsura **dezvoltării tehnologiilor digitale** și creșterii riscurilor de încălcare a dreptului la viața intimă, familială și privată, inclusiv prin dezinformare, hărțuire, răspândirea informațiilor sau imaginilor care incită la ură și violență pe criterii de gen, se impune nevoia asigurării cadrului instituțional adecvat pentru un răspuns holistic și în acest domeniu. Varietatea serviciilor de gestionare a domeniului virtual, inclusiv interacțiunea între utilizatorii rețelelor sau platformelor online, prelucrarea, stocarea, distribuirea informațiilor, trebuie să fie asigurată corespunzător de operatori profesioniști, definiți în unele acte internaționale „intermediari de internet”. Este necesar, în coroborare cu recomandarea GREVIO, prin măsuri legislative și de altă natură de perfecționat mecanismului de combatere a eventualelor abuzuri în sistemul informațional, fiind necesară o fundamentare legală mai consistentă de protecție a victimelor contra acțiunilor abuzive în sfera digitală. Totodată, se impun măsuri de consolidare a cadrului instituțional și operațional în domeniul prevenirii și combaterii violenței pe dimensiune digitală, inclusiv implicarea sectorului tehnologie informațională și comunicații electronice în mecanismele de prevenire și combatere a violenței în sfera digitală centrate pe victimă.

56. **Clasificarea bugetară nu reflectă abordarea multisectorială pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei de către toate autoritățile cu competențe în domeniu.** Actualmente, lipsa programului de bugetare dedicat prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie este vizibilă în toate sectoarele, în pofida prevederilor din cadrul relevant juridic sectorial și instituțional existent, ce vizează competențe în domeniu la nivel central și local pentru sectoarele de sănătate, învățământ, poliție, justiție și protecție socială. Realizarea cu succes a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei și a violenței în familie nu poate fi asigurată fără o implicare financiară substanțială din partea statului. Angajamentul asumat prin ratificarea Convenției de la Istanbul (Articolul 8) urmărește necesitatea alocării resurselor financiare și umane adecvate atât pentru activitățile desfășurate de autoritățile publice, cât și pentru cele ale organizațiilor neguvernamentale și ale societății civile. Resursele alocate trebuie să asigure implementarea adecvată a măsurii preconizate. Implementarea eficientă a strategiilor naționale depinde de planificarea obiectivă și stabilirea costurilor cât mai exacte pentru realizarea acțiunilor preconizate, precum și de identificarea surselor de finanțare. În acest sens, sunt utilizate următoarele surse de finanțare: a) bugetul public național; b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale; c) sprijinul din partea partenerilor de dezvoltare. Costurile măsurilor cu acoperire din bugetul public național se ajustează anual în funcție de disponibilul de mijloace prevăzute în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru perioadele respective. Având în vedere că responsabilitatea pe segmentul de prevenire și combatere a violenței de gen revine mai multor autorități publice care urmează să întreprindă măsuri de prevenire și contracarare a fenomenului, măsuri care în cea mai mare parte au implicații financiare, în *Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva*

femeilor,⁵³ s-a subliniat necesitatea de a se prevedea de către ministerele de resort, în mod distinct, în Cadrul bugetar pe termen mediu și în planificarea bugetară anuală, a bugetelor pentru violența în familie. CBTM pentru anii 2023-2025 a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.692/2022. Printre obiectivele principale ale politicii bugetare pentru anul 2023 și perioada 2024-2025 sunt: perfecționarea programelor de asistență socială și adoptarea măsurilor pentru asigurarea protecției sociale și a securității sociale pentru persoanele vulnerabile; implementarea unei politici clare de protecție socială care va susține categoriile vulnerabile ale populației și va încuraja ocuparea forței de muncă; îmbunătățirea calității serviciilor publice pentru a sprijini obiectivele de creștere economică și echitate socială; reforma administrației publice, ordine publică, și sănătate, etc. Este relevant de menționat că, deși clasificarea bugetară a fost modificată în anul 2015, codificarea actuală nu permite ca domeniul violenței în familie să fie identificat ca un program intersectorial, cu funcții distincte, cu activități comune și pe sectoare. Conform unor estimări, încadrarea domeniului prevenirii și combaterii violenței în familie, este în prezent prevăzută, într-o măsură oarecare, în sectorul protecției sociale, în subprogramul „Asistența socială a persoanelor cu necesități speciale” și subprogramul „Protecție a familiei și copilului”. De fapt, finanțarea sectorului de referință nu este prevăzută în buget ca linie distinctă și nu se regăsește nici în bugetele sectoriale ale altor autorități cu competențe pe domeniul dat.

57. Abordarea violenței față de femei prin prisma atenuării consecințelor și nu pentru prevenire. Costul uman al violenței față de femei și violenței în familie este mare, iar experiențele de abuz au consecințe grave pe termen lung de ordin psihologic, emoțional și fizic, contribuind la dezavantaje și vulnerabilități multiple, inclusiv abuz de substanțe, lipsa unui adăpost, comportament agresiv, delicvență juvenilă, probleme de sănătate mintală, lipsa ocupării în câmpul muncii și dependența economică de agresor, etc. Este evident că fără resurse financiare și umane adecvate, obiectivul de a elimina sau chiar de a reduce violența împotriva femeilor și violența în familie pur și simplu nu poate fi atins. Fără resurse suplimentare, aceste încălcări pe scară largă ale drepturilor omului vor predomina și vor continua să provoace prejudicii și suferințe, ceea ce implică în plus costuri economice uriașe. Aceasta nu include doar problema costurilor violenței, ci mai presus de toate, problema finanțării măsurilor de prevenire. Un studiu publicat de Parlamentul European în 2013 a estimat costurile totale ale violenței împotriva femeilor și ale violenței domestice în UE la aproximativ 228 de miliarde EUR în 2011 (1,8% din PIB-ul UE). Aceasta se ridică la aproximativ 450 EUR per cetățean european pe an.

58. Reieșind din înțelegerea faptului că violența împotriva femeilor nu este o problemă privată, dar una socială, iar costurile afectează întreaga societate, Raportul de

⁵³ Raport de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Moldova, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”, cu suportul UN Women Moldova, Chișinău 2016.

estimare a costurilor violenței față de femei și violenței în familie în Moldova a estimat cheltuielile din cele 3 sectoare principale (social, medical și justiție) la circa 36 milioane de lei în anul 2015, majoritatea cheltuielilor fiind pentru atenuarea consecințelor și nu pentru prevenire.⁵⁴ Ținând cont de numărul mare de femei afectate și de costul de sprijinire și reabilitare a unei femei victime de circa 700.000 lei, un calcul simplu relevă impactul costurilor la nivel de țară multiplicat la numărul de femei afectate și copiii lor. În conformitate cu datele empirice prezentate de OMS într-un studiu recent din 2022 efectuat în colaborare cu *Lancet Psychiatry Commission*,⁵⁵ violența comisă de partenerul intim afectează în mod profund sănătatea mintală a supraviețuitorilor. Mai mult, Studiul privind costurile violenței în familie în Moldova relevă că anume în domeniul tratamentului medical al urmărilor nefaste ale violenței împotriva femeilor se înregistrează costuri semnificative.⁵⁶

59. Republica Moldova a pierdut cel puțin 6 cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, iar **despăgubirile au costat circa 1.550.970,90 lei.**⁵⁷ Curtea a constatat în repetate rânduri în aceste cazuri că violența împotriva femeilor este fără echivoc o încălcare gravă a principiului egalității și nediscriminării, care este axa unei societăți cu valori democratice europene, constatând că autoritățile au neglijat obligația lor pozitivă de a proteja victimele în spațiul privat, astfel încălcând art. 3 (interzicerea torturii și relelor tratamente, drept absolut), precum și art. 14 (interzicerea discriminării).⁵⁸

60. Aceste și alte provocări constituie subiecte de abordare în cadrul Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027.

III. OBIECTIVELE GENERALE ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE

61. Obiectivele prezentului Program derivă din prioritățile Strategiei naționale de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030”, Obiectivul general 8. Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent și Obiectivul General 9: Promovarea unei societăți pașnice și sigure, și asigură o coerență logică cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și sunt în legătura cu ODD 5 Egalitate de gen (în special 5.2) și ODD 16 Pace, justiție și instituții puternice (în special 16.1 și 16.2).

62. Programul va contribui la atingerea acestor obiective prin abordarea cauzelor care duc la apariția violenței în societate, în special a violenței față de femei și copiii,

⁵⁴ Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și violenței față de femei, Centrul de Drept al Femeilor, UN Women, Chișinău 2016.

⁵⁵ <https://www.who.int/news/item/06-10-2022-preventing-intimate-partner-violence-improves-mental-health>

⁵⁶ ”Datorită mecanismului de răspuns, care în prezent se concentrează pe atenuarea VF și VIF și nu pe prevenire, cele mai mari costuri sunt suportate de sectorul de sănătate, în special pentru tratamentul spitalicesc al victimelor,” conform Raportului de estimare a costurilor violenței în familie și violenței față de femei, Centrul de Drept al Femeilor, UN Women, Chișinău 2016.

⁵⁷ Raport de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Moldova, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”, cu suportul UN Women Moldova, Chișinău 2016.

⁵⁸ https://www.echr.coe.int/documents/fs_domestic_violence_eng.pdf

având un accent major pe prevenirea violenței în familie, a tuturor formelor de violență față de femei, inclusiv a violenței sexuale (inclusiv prin abordarea stereotipurilor de gen și promovarea toleranței zero față de orice formă de violență). La fel, Programul oferă soluții integrate de răspuns la cazurile de violență față de femei, centrate pe nevoile victimelor. În același timp, protecția copiilor victime și martori ai violenței urmează a fi asigurată pe termen lung prin respectarea interesului superior al copiilor, oferindu-le în acest sens servicii specializate pentru restabilirea traumelor și reducerea agresivității în viitor. Totodată, Convenția de la Istanbul pune accent prioritar pe asigurarea dreptului de custodie și vizitare în siguranță pentru copii, evitând situațiile de utilizare a acestora de către agresorii familiari ca instrument al realizării ulterioare a controlului asupra femeii și răzbunării pe deciziile ei de a rupe cercul violenței.

63. Implementarea obiectivelor generale și specifice din Program vor avea impact asupra calității vieții oamenilor, siguranței sporite a femeilor și copiilor, creșterii coeziunii între oameni și bunăstării sociale.

64. De asemenea realizarea obiectivelor Programului va permite construirea unei temelii durabile a sistemului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie **ancorat pe cei 4 piloni prevăzuți de Convenția de la Istanbul: prevenirea; protecția și asistența victimelor; urmărirea în justiție și atragerea la răspundere a agresorilor și cooperarea multisectorială prin politici integrate și colectarea datelor.** Rezultatul scontat până în 2027 este o reducere a prevalenței tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor și a violenței în familie, însoțită de creșterea numărului de cazuri raportate la poliție și a cazurilor penale intentate și condamnărilor pentru actele de violență împotriva femeilor și violenței în familie. Accentul este plasat pe intervenția și prevenirea timpurie a cazurilor de violență, astfel încât un număr redus de femei să ajungă în situații de criză, iar fiecare victimă și copiii ei să primească sprijinul de care are nevoie la momentul potrivit pentru a obține schimbarea vieții lor pe termen lung.

65. Teoria schimbării a prezentului Program național are la bază analiza detaliată a problemelor cu care se confruntă femeile victime ale violenței față de femei și a violenței în familie, arată care sunt acțiunile necesare a fi realizate pentru a atinge rezultatele planificate pe termen scurt și mediu, și, în final, impactul preconizat pe termen lung asupra întregului sistem de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie (Anexa nr.1 la Program)

66. Abordarea integrată a violenței față de femei și fete și violenței în familie propusă în prezentul Program cuprinde intervenții cuprinzătoare și asupra fiecărei probleme prioritare, la nivel de: 1) cadru legislativ; 2) mecanism instituțional; 3) mecanism de furnizare a serviciilor pentru femeile victime și copiii lor; 3) consolidare a capacităților specialiștilor din domeniu în vederea răspunsului eficient la cazurile de violență; 4) norme sociale care să includă toleranța zero față de violența împotriva femeilor și violența în familie; 5) e resurse financiare investite în domeniul prevenirii și

combaterii violenței față de femei și violenței în familie; 6) abordări noi și eficiente în monitorizarea și evaluarea intervențiilor din domeniu.

67. Programul își propune atingerea următoarelor obiective generale și specifice:

Obiectivul General 1. (Pilonul Prevenire): Femeile și bărbații din Republica Moldova și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie.

Prevenirea și intervenția proactivă în domeniul violenței în familie și a violenței în familie joacă un rol cheie în Programul care reflectă angajamentele Convenției de la Istanbul privind combaterea stereotipurilor de gen, schimbarea atitudinilor oamenilor și creșterea gradului de conștientizare a diferitelor forme de violență. Programul include obligația autorităților de a întreprinde eforturi de sensibilizare pentru prevenirea violenței împotriva femeilor și de a include în mod obligatoriu în materialele didactice aspecte privind egalitatea între femei și bărbați, rolurile de gen, respectul reciproc, soluționarea non-violentă a conflictelor în relațiile interpersonale, violența de gen împotriva femeilor și dreptul la integritate personală în programele formale la toate nivelurile de învățământ. În plus, sunt prevăzute măsuri obligatorii de formare profesională obligatorie pentru specialiștii care lucrează cu victimele și agresorii. Programul prevede măsuri necesare a fi implementate de către mass-media, mediul privat și promovează măsuri cuprinzătoare pentru femeile și fetele victime ale violenței, inclusiv adresate femeilor cu vulnerabilități multiple și copiii acestora.

Obiectivul Specific 1.1. Către anul 2025 sistemul de învățământ asigură educație de calitate prin prisma prevederilor Convenției de la Istanbul, în spiritul non-violenței și egalității dintre femei și bărbați la toate treptele de învățământ

Obiectivul Specific 1.2. Instituțiile responsabile de instruirea profesioniștilor asigură într-o manieră sistemică dezvoltarea capacităților de prevenire și răspuns adecvat la cazurile de VF și VFF (schimbări sistemice)

Obiectivul Specific 1.3. Mass-media și sectorul privat au un rol activ în procesul de eliminare a stereotipurilor și prejudecăților de gen.

Obiectivul Specific 1.4. Toate femeile, inclusiv femeile cu vulnerabilități multiple (femeile în etate, femeile Rome, femeile cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile migrante, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, fetele și femeile refugiate, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile în stare de dependență de droguri sau alcool) își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență.

Obiectivul Specific 1.5. Către anul 2024 sunt instituite (i) programe eficiente care îi învață pe agresori să adopte un comportament non-violent.

Obiectivul General 2. (Pilonul Protecție): Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul

Programul conține mai multe măsuri detaliate care decurg din obligațiile impuse de Convenția de la Istanbul de a oferi sprijin victimelor și copiilor martori ai violenței împotriva femeilor. În primul rând, include măsuri de dezvoltare a serviciilor de sprijin pentru prevenirea violenței ulterioare, care să se bazeze pe o abordare holistică, centrată pe nevoile victimei și pe o înțelegere a violenței în bază de gen. În plus, măsurile Programului sunt orientate pe dezvoltarea unor servicii care se bazează pe o cooperare multidisciplinară eficientă între autorități, iar dezvoltarea serviciilor se bazează pe principiul sprijinirii și împuternicirii femeilor victime și a copiilor lor pe termen lung.

Obiectivul Specific 2.1. Serviciile specializate pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie, create până în 2027, asigură reducerea cu 50% a lipsei locurilor de plasament

Obiectivul Specific 2.2. Dezvoltarea programelor de abilitare economică a femeilor victime și de asistență oferită în scopul recăpătării independenței socioeconomice pe termen lung cu acoperire națională către anul 2027

Obiectivul Specific 2.3. Sistemul de sănătate deține capacități îmbunătățite de documentare și referire a cazurilor de violență față de femei și violență în familie

Obiectivul Specific 2.4. Mecanismul intersectorial este funcțional și asigură identificarea, referirea și protecția victimelor violenței față de femei și violenței în familie

Obiectivul Specific 2.5. Autoritățile tutelare asigură respectarea drepturilor copiilor martori și victime ale actelor de violență față de femei în procesul de stabilire a custodiei și a programului de vizitare

Obiectivul General 3. (Pilonul Urmărirea în justiție): Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor cauzelor care implică formele de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor.

Măsurile prevăzute în Program decurg din obligațiile de armonizare a legislației la prevederile Convenției de la Istanbul și monitorizarea implementării legislației în domeniu în vederea sprijinirii victimelor în timpul procesului penal, pe de o parte, și prevenirea altor acte de violență în continuare și promovarea aplicării răspunderii penale, într-un proces bazat pe principiul celerității. Toate cazurile de violență împotriva femeilor sunt investigate eficient, evitându-se întârzierile nejustificate la toate etapele investigațiilor și ale procesului penal. Măsurile incluse, de asemenea sunt menite să țină seama de interesul superior și nevoile copiilor martori ai violenței.

Convenția de la Istanbul conține mai multe prevederi privind investigarea, urmărirea penală, dreptul procesual și măsurile de protecție. Măsurile propuse astfel, prioritizează drepturile victimelor în cercetările preliminare și în cursul procesului penal și înțelegerea violenței de gen de sistemul de justiție penală. Măsurile se referă la dezvoltarea și aplicarea eficientă a unor instrumente de evaluare a riscului, dar și a unor protocoale standard privind asigurarea unui răspuns multisectorial la cazurile de violență față de femei și de violență în familie.

Obiectivul Specific 3.1. Către anul 2024 legislația națională este ajustată la prevederile Convenției de la Istanbul

Obiectivul Specific 3.2. Metodologia și practicile de evaluare a riscului de violență sunt îmbunătățite către anul 2025

Obiectivul Specific 3.3. Sistemul de justiție penală asigură un răspuns prompt la fiecare caz de violență față de femei și este sensibil la nevoile victimelor ținând cont de diversitatea lor

Obiectivul Specific 3.4. Către anul 2025 autoritățile aplică, conform legii, pedepse descurajante pentru agresori și participarea acestora la programe de reducere a comportamentului violent.

Obiectivul Specific 3.5. Către anul 2023 toate victimele violenței sexuale și violenței în familie beneficiază de asistență juridică garantată de stat la toate etapele procesului penal.

Obiectivul General 4. (Pilonul politici integrate): Autoritățile publice centrale, APL implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie asigurând o bună coordonare, monitorizare, în parteneriat cu societatea civilă.

Principiul cheie pe care se bazează Programul național și care reiese din Convenția de la Istanbul este construit pe ideea necesității politicilor cuprinzătoare și coordonate în vederea combaterii și prevenirii efective a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie. O abordare integrativă presupune prioritizarea drepturilor victimelor și organizarea răspunsului sistemului la cazurile de violență în baza cooperării multidisciplinare între diferiți actori bazându-se pe reguli acceptate de comun acord. La fel, Programul include măsuri de consolidare a cadrului instituțional integrat care să permită cooperarea și asigurarea financiară adecvată și alocarea resurselor umane în acest scop. Convenția de la Istanbul impune obligația de a lua în considerare rolul organizațiilor necomerciale ca parte a structurilor oficiale naționale sau regionale de cooperare în prevenirea violenței și să le aloce resursele financiare necesare. Acțiunile propuse se referă la necesitatea colectării datelor statistice armonizate dar și efectuării studiilor de analiză a prevalenței și formelor de violență față de femei, inclusiv privind violența pe dimensiune digitală.

Obiectivul Specific 4.1. Către 2025 este instituit un cadru instituțional robust de coordonare, monitorizare și evaluare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violenței în familie la nivel central și local.

Obiectivul Specific 4.2. Politicile publice la nivel local includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie;

Obiectivul Specific 4.3. APC, APL posedă mecanisme adecvate de finanțare și transparență în alocarea resurselor pentru programele și intervențiile în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie;

Obiectivul Specific 4.4. APC, APL, alți producători de statistici colectează și analizează datele cu nivelul de dezagregare prevăzut de Convenția de la Istanbul și asigură cercetarea privind toate formele de violență împotriva femeilor.

IV. IMPACT

68. Programul reprezintă un instrument esențial pentru a contribui la reducerea nivelului de violență față de femei și a violenței în familie, creșterea gradului de realizare a obiectivelor în domenii relevante Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă "Moldova Europeană 2030" cu intervenții în diverse domenii precum: sănătatea, educația, protecție socială și justiție.

69. Însăși alinierea legislației naționale la prevederile Convenției de la Istanbul și implementarea acesteia prin cele mai eficiente măsuri și răspunsul prompt al autorităților statului alături de societatea civilă și partenerii internaționale pentru a preveni și combate cazurile de violență față de femei și violență în familie va fi considerat un indicator de impact.

70. Programul reprezintă un instrument esențial pentru creșterea în mod semnificativ a nivelului de securitate a populației, în rezultat se va utiliza la justa valoare potențialul feminin raportat la PIB, estimările globale indică asupra unui cost al violenței față de femei de 2% din PIB-ul global, sau 1,5 trilioane de dolari SUA. Astfel, costurile economice pentru violență vor fi canalizate pentru creșterea și educarea copiilor în spiritul non-violenței, al respectului demnității umane, iar fenomenul violenței față de femei se va diminua semnificativ. În rezultat, vom avea o generație a egalității de gen crescute în spiritul toleranței zero față de violență, în toate sfere societății. Impactul și utilitatea Programului constă în diminuarea fenomenului de violență față de femei și violență în familie în Republica Moldova printr-o progresie graduală pozitivă și sustenabilă. În cadrul întregului proces de implementare a Programului beneficiarii și implementatorii urmează să asigure un parteneriat și o cooperare intersectorială pe linie orizontală. În aceste circumstanțe vor fi urmărite următoarele rezultate: va scădea ponderea femeilor și bărbaților care consideră acceptabilă aplicarea violenței față de femei/în familie. Va crește rata victimelor/supraviețuitorilor care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total de cazuri instrumentate în justiție.

Va scădea rata de hotărâri de achitare pe cauzele de violență împotriva femeilor și violență în familie, va crește rata victimelor care au beneficiat de remedii, va scădea numărul de recomandări GREVIO implementate în urma Raportului de bază.

71.Conform angajamentelor privind dezvoltarea durabilă (O9.1), până în anul 2030 urmează să fie implementată ținta strategică: reducerea continuă și dinamică a tuturor formelor de violență, în special a violenței în familie și a violenței sexuale (ODD 16.1).

72.Astfel, Programul contribuie la asigurarea premiselor pentru promovarea și menținerea unei societăți pașnice și sigure, pornind de la demotivarea comportamentelor deviante, ce conduc la violență în societate, cu un accent major pe prevenirea violenței în familie, violenței sexuale și violenței contra copiilor, inclusiv prin abordarea normelor nediscriminatorii sociale și de gen și soluționarea problemelor supraviețuitorilor violenței într-o manieră integrată.

73.De asemenea, Programul va contribui la realizarea Obiectivului 6 (6.1.), deoarece stabilește angajamentul de furnizare a unui spectru de servicii de asistență socială calitative și corespunzătoare în cadrul unui sistem de protecție socială solid și incluziv, oferind un set complex și coerent de măsuri de protecție pentru toate persoanele pe tot parcursul vieții lor în familie pentru a reduce violența față de femei și violența în familie.

74.Programul va contribui direct la realizarea indicatorilor din Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă ”Moldova Europeană 2030” și anume la Obiectivul 9, promovarea unei societăți pașnice și sigure, a se vedea tabelul de mai jos (sursa: Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă ”Moldova Europeană 2030”).

Nr.	Obiectivul general/ indicatorul	Sursa	Valoarea de referință	Ținta intermediară (2025)	Ținta finală (2030)
Obiectivul general 9. Promovarea unei societăți pașnice și sigure					
1.	Numărul de victime ale omorului intenționat la 100 de mii de populație (90)	MAI	6,7 (2016)	5,7	4,7
2.	Proporția de populație supusă violenței fizice sau sexuale în ultimele 12 luni, % (91)	BNS	9,6 (2010)	4,0	2,5
3.	Percepția populației privind siguranța, % (92)	MAI; Barometrul Opiniei Publice	30,2 (2021)	40,0	50,0
4.	Numărul de victime ale traficului de ființe umane la 100 de mii de populație (93)	MAI	7,0 (2018)	4,5	3,5
5.	Numărul de victime ale infracțiunilor de violență sexuală la 100 de mii de populație (94)	MAI	11,9 (2019)	9,0	8,0

75.Indicatorii de impact și datele de referință pe obiective sunt redată în tabelul de mai jos:

Obiectiv general	Indicator	Sursa	Valoare a de referință	Ținta 2027
Obiectiv general 1: Femeile și bărbații din RM și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie.	Ponderele femeilor și bărbaților care consideră acceptabilă aplicarea violenței față de femei/în familie	Studiul OSCE (2019)	43%	Scădere semnificativă
			0	
Obiectiv general 2: Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul	Rata victimelor/supraviețuitorilor care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total cazuri instrumentate în justiție	MMPS	Urmează a fi colectată în 2023	Cel puțin 50%

Obiectiv general 3: Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor cauzelor care implică formele de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor.	Rata de hotărâri de achitare pe cauzele de violență împotriva femeilor și violență în familie	Urmează a fi colectată de către MJ În 2023	852 din 15226	Descreștere
	Rata victimelor care au beneficiat de remedii	Urmează a fi colectată de către MJ În 2023		Creștere
Obiectiv general 4: APC, APL implementează politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie, asigurând o bună coordonare, monitorizare și evaluare, în parteneriat cu societatea civilă	Rata de implementare a deciziilor organului de coordonare și monitorizare, instituit în cadrul programului	Rapoartele anuale ale organului responsabil de coordonarea și monitorizare a politicilor publice în domeniul prevenirii și combaterii VFF și VF	0%	90%

V. COSTURI

76. Resursele financiare necesare implementării Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii

2023-2027 provin, în principal, din bugetul public național, alocate fiecărui minister și fiecărei instituții cu competențe în implementarea Programului în cadrul următoarelor sectoare bugetare din CBTM, care ulterior se vor regăsi în următoarele programe/subprograme:

1. sectorul "Protecția Socială"

- Subprogramul 9006 „Protecția familiei și a copilului”
- Subprogramul 9012 „Protecția socială în cazuri excepționale”
- Subprogramul 9013 „Asigurarea egalității de șanse dintre femei și bărbați”

2. sectorul "Ordine Publică"

- Subprogramul 3502 „Ordine și siguranță publică”

3. sectorul "Ocrotirea sănătății"

- Subprogramul 8005 „Asistență medicală primară”
- Subprogramul 8009 „Asistența medicală urgentă prespitalicească”
- Subprogramul 8014 „Medicină legală”

4. sectorul "Educație"

- Subprogramul 8805 „Învățământ gimnazial”
- Subprogramul 8806 „Învățământ liceal”
- Subprogramul 8809 „Învățământ profesional tehnic post secundar”
- Subprogramul 8810 „Învățământ superior”
- Subprogramul 8811 „Învățământ superior postuniversitar”

5. sectorul "Justiție"

- Subprogramul 4012 "Instruire inițială și continuă în domeniul justiției”;

6. sectorul "Penitenciare"

- Subprogramul 4302 „Sistemul administrației penitenciare”

7. sectorul "Servicii generale de stat"

- Subprogramul 0403 "Protecția împotriva discriminării”;

Valoarea totală estimativă a resurselor financiare necesare pentru realizarea programului și implementarea Planului de acțiuni este de 50,538.3 mii lei. Din bugetul de Stat, sunt necesare 37,818.1 mii lei, iar din sursele partenerilor de dezvoltare sunt necesare 12,718.2 mii lei.

VI. RISCURI DE IMPLEMENTARE

77. În contextul realizării Programului și Planului de acțiuni sunt identificate anumite riscuri și vulnerabilități care ar putea influența executarea activităților înscrise în acest document:

- impactul fluxului de refugiați ca urmare a războiului din Ucraina, și a unei posibile pandemii similare COVID-19 cu impact asupra tuturor sistemelor poate avea drept efect încetinirea unor procese legislative și diminuarea bugetelor pentru protecția socială, ordinea publică și ocrotirea sănătății din cauza realocării fondurilor pentru urgențele pandemice și umanitare – Risc înalt;

- capacitățile reduse ale autorităților responsabile de implementarea prezentului Program național la toate nivelurile – Risc mediu;
- capacitățile limitate de atragere a resurselor financiare externe necesare pentru acoperirea necesităților de implementare a acțiunilor prezentului Program național fără acoperire din buget - Risc mediu;
- fluctuația considerabilă a resurselor umane în cadrul autorităților responsabile de domeniul violenței față de femei și a violenței în familie - Risc scăzut;
- resursele financiare insuficiente pentru implementarea tuturor acțiunilor incluse în Planul de acțiuni - Risc înalt;
- eforturile dispersate de coordonare, monitorizare și evaluare a prezentului Program național - Risc scăzut.

78. Reducerea acestor riscuri și, ca urmare, implementarea eficientă a prezentului Program național presupune crearea unor condiții și valorificarea oportunităților. Printre condițiile esențiale se numără:

- 1) stabilirea autorităților responsabile pentru fiecare acțiune din Planul de acțiuni și introducerea în acesta a unor măsuri concrete de creștere a capacității de implementare a acestora;
- 2) definirea colaborării necesare între autoritățile de la diferite niveluri și sectoare, precum și a parteneriatelor cu societatea civilă și partenerii de dezvoltare în scopul implementării complete și la timp a prezentului Program național;
- 3) estimarea cât mai precisă a costurilor pentru acțiunile din Plan și a contribuției partenerilor de dezvoltare;
- 4) instituirea unui mecanism eficient de coordonare, monitorizare, evaluare și raportare.

79. Oportunitățile de reducere a riscurilor prevăzute în prezentul Program național țin, în mare parte, de resursele oferite pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie de către organizațiile internaționale, precum și de societatea civilă activă în domeniu.

VII. AUTORITĂȚI ȘI INSTITUȚII RESPONSABILE

80. Principala instituție responsabilă de implementarea Programului este MMPS, care are în responsabilitate directă implementarea a XX din cele XX de acțiuni din Planul de acțiuni. Totodată, MMPS este responsabil de colectarea rapoartelor anuale de progres de la celelalte autorități responsabile de implementarea Programului, și anume: Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat și APL de nivelul al doilea.

81. Consiliul interministerial coordonator în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și autoritățile centrale colaborează cu organizațiile societății civile din domeniu și partenerii de dezvoltare în scopul consolidării eforturilor pentru

atingerea obiectivelor Programului național, inclusiv al asigurării coordonării asistenței financiare și tehnice externe necesare implementării Programului național.

81. Autoritățile și instituțiile responsabile pentru aplicarea Programului și Planului de acțiuni sunt:

- Cancelaria de Stat;
- Agenția Națională de Asistență Socială
- Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
- Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General de Poliție, Biroul Migrație și Azil
- Ministerul Justiției, Administrația Națională a Penitenciarelor, Inspectoratul National de Probațiune, Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești
- Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat;
- Procuratura Generală a Republicii Moldova;
- Consiliul Superior al Magistraturii;
- Ministerul Sănătății; Centrul de medicină legală; Agenția Sănătate Publică; Dispensarul Narcologic; Instituția medico-sanitară publică "Spitalul Clinic de psihiatrie"
- Biroul Național de Statistică;
- Ministerul Educației și Cercetării;
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
- Ministerul Finanțelor;
- Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM);
- Biroul Relații cu Diaspora;
- Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului;
- Confederația Națională a Sindicatelor din Republica Moldova;
- Instituția Avocatul Poporului;
- Agenția de Guvernare Electronică;
- Organizațiile neguvernamentale, mediul asociativ, academic și științific.
- Partenerii de dezvoltare.

82. Parlamentul RM va participa la monitorizarea măsurilor luate pentru punerea în aplicare a prezentului Program, în virtutea prevederilor Convenției de la Istanbul (art. 70).

VIII. PROCEDURI DE RAPORTARE

83. Monitorizarea implementării Programului este un proces continuu și sistematic de colectare a datelor despre progresul implementării acestuia, în conformitate cu cadrul de monitorizare și evaluare a Planului de acțiuni privind implementarea Programului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în Republica Moldova pentru anii 2023-2027.

84. Responsabilitatea pentru procesul de monitorizare, colectare a datelor și asigurare a conexiunii cu platforma electronică guvernamentală de monitorizare a documentelor de politici publice și a documentelor de planificare îi revine Direcției politici de asigurare a egalității între femei și bărbați.

85. Pe durata implementării Programului vor fi realizate următoarele proceduri de monitorizare și evaluare:

- *Monitorizare anuală*: Anual, în baza monitorizărilor periodice, va fi elaborat raportul anual privind implementarea Programului și a Planului de acțiuni. Raportul anual are un caracter analitic și constituie un document de referință pentru planificarea următorului an de activitate, inclusiv corectarea lacunelor identificate. Monitorizarea anuală se va baza atât pe măsurarea nivelului de realizare a activităților din Planul de acțiuni dar și a țințelor din tabelul din Anexă la Program.
- *Evaluarea intermediară*: La expirarea a 3 ani de implementare (2023, 2024, 2025) se va desfășura evaluarea intermediară, care va conține înscrierea rezultatelor, punctelor forte și slabe, amenințărilor și vulnerabilităților într-un raport distinct, menirea căruia este verificarea intermediară a atingerii impactului Programului. În procesul de elaborare a Raportului vor fi analizați indicatorii calitativi și cantitativi de impact și vor fi formulate recomandări drept temei pentru inițierea procesului de modificare a Planului de acțiuni. Raportul de evaluare intermediară va fi publicat până la 1 iulie 2026 și va fi realizat de către sectorul asociativ, academic și organizațiile societății civile.
- *Evaluare finală*: La terminarea perioadei de implementare a documentului de politici publice va fi efectuată o evaluare finală pentru a estima gradul de implementare a Programului și Planului de acțiuni în ansamblu prin prisma indicatorilor de impact. Raportul de evaluare finală va fi realizat de către sectorul asociativ, academic și organizațiile societății civile.

86. Rapoartele anuale de monitorizare și raportul de evaluare finală vor fi elaborate de către MMPS în baza informației prezentate de către autoritățile publice centrale și alți actori responsabili de implementare conform unui format prestabilit, care, după validarea raportului, vor fi făcute publice, dar nu mai târziu decât o lună după finalizarea raportului.

87. Ministerele și alte autorități publice centrale, conform competențelor, vor întreprinde măsurile ce se impun în vederea realizării obiectivelor Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia și vor prezenta anual Ministerului Muncii și Protecției Sociale, până la 31 ianuarie, informația privind gradul de realizare a acestuia.

88. Ministerul Muncii și Protecției Sociale va prezenta Guvernului și Parlamentului anual, până la 31 martie, raportul de progres privind implementarea Programului, raportul de evaluare intermediară până la 1 iulie 2026, precum și raportul de evaluare finală, până la 1 iulie 2028.

89. Raportul de evaluare finală urmează a fi prezentat Cancelariei de Stat și Parlamentului Republicii Moldova, după consultarea autorităților și a instituțiilor implementatoare, partenerilor de dezvoltare/ implementare.

90. Monitorizarea anuală se efectuează către luna martie. În cazul, în care în procesul de monitorizare se atestă devieri de la activitățile planificate (acțiunile, indicatorii de rezultat și monitorizare), raportul de monitorizare poate constitui temei pentru inițierea procesului de modificare a Planului de acțiuni privind implementarea Programului.

91. Evaluarea finală se efectuează către finele luni iunie a anului premărgător ultimului an de implementare.

92. Recomandările și nivelul de implementare a Recomandărilor Comitetului GREVIO (preconizate către luna decembrie 2023) vor fi încadrate în Planul de acțiuni, prin revizuirea acestuia și reflectate în rapoartele de monitorizare anuală și evaluările finale.

Anexa nr. 1: Cadrul Instituțional

Anexa nr. 3

Nr.	Obiective generale și specifice	Indicator	Sursa	Valoarea de referință ⁵⁹	Ținta 2027
1	Femeile și bărbații din RM și autoritățile responsabile adoptă toleranță zero față de toate formele de violență față de femei și violență în familie.	Ponderea femeilor și bărbaților care consideră acceptabilă aplicarea violenței față de femei/în familie	Studiul OSCE (2019)	43%	Scădere semnificativă
1.1.	Către anul 2025 sistemul de învățământ asigură educație de calitate, în spiritul non-violenței și egalității dintre femei și bărbați la toate treptele de învățământ, prin prisma prevederilor Convenției de la Istanbul	Numărul și ponderea instituțiilor de învățământ care asigură predarea disciplinei (informație dezagregată pe trepte de învățământ, rural/urban, regiuni, etc.); Numărul de cadre didactice instruite în predarea disciplinei	Ministerul Educației și Cercetării	12 instituții testează și pilotează cursul opțional pentru clasele gimnaziale 12	Disciplina este predată în toate instituțiile de învățământ Cel puțin un cadru didactic instruit în

1

					fiecare instituție de învățământ
1.2.	Instituțiile responsabile de instruirea profesioniștilor care activează în domeniu asigură într-o manieră sistemică dezvoltarea capacităților de prevenire și răspuns adecvat multidisciplinar coordonat la cazurile de violență față de femei și violență în familie	Numărul de instituții responsabile de instruirea profesioniștilor care au integrat modulul de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie în programul de instruire Rata de profesioniști instruiți în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de femei anual	N/E MAI (AP „Stefan cel Mare”), INJ MJ, MMPS Raportul Republicii Moldova la GREVIO	Necesită a fi colectată în 2023 MAI – cursuri integrate INJ – cursuri integrate Peste 1089 specialiști în domeniul justiției de INJ în 2021 140 ofițeri de poliție instruiți în 2022, 340 ofițeri de poliție instruiți în 2021	cel puțin 1500 profesioniști anual
1.3.	Mass-media și sectorul privat au un rol activ în procesul de eliminare a stereotipurilor și prejudecăților de gen	Ponderea respondenților care au menționat cazuri de hărțuire la locul de muncă Numărul și ponderea mass-media care asigură relatarea cazurilor de violență față de femei într-un	Datele sondajului CPD (2020) ⁶⁰ Rapoartele Consiliului Audiovizualu	Fiecare a cincea femeie Urmează a fi colectat în 2023 de CA	Descrescere semnificativă Creșterea cu cel puțin 5 pp

⁶⁰ https://progen.md/wp-content/uploads/2019/09/8257_cpd_cdf_analiza_hartuirea_sexuala_final.pdf

		mod sensibil la gen și non-senzațional	lui Rapoartele Consiliului de Presă		
1.4.	Toate femeile, inclusiv femeile cu vulnerabilități multiple (femei în etate, femei Rome, cu dizabilități, inclusiv dizabilități mintale, femeile LGBTI, femeile imigrante, femeile solicitante de azil, femeile fără permis de ședere, fetele și femeile refugiate, femeile din mediul rural, femeile lucrătoare ale sexului comercial, femeile în stare de dependență de droguri sau alcool) își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență. Societatea are o înțelegere mai bună despre diferitele manifestări ale violenței împotriva femeilor și ale violenței în familie	Ponderea femeilor care consideră că violența este o chestiune privată și trebuie soluționată în familie Ponderea femeilor cu vulnerabilități multiple din numărul total de femei încurajate să raporteze	Studiul OSCE (2019) MMPS	30% 0 (informația nu este disponibilă)	Descresștere semnificativă cel puțin 10,000 femei cu vulnerabilități multiple încurajate să raporteze cazuri de violență (informație multiplu dezagregată)
1.5.	Către anul 2024 sunt instituite (i) programe eficiente care îi învață pe agresori să adopte un comportament non-violent.	Numărul de agresori care au susținut programe de adoptare a unui comportament non-violent	MMPS MAI	49 agresori în 6 luni 2022 (Inspectoratul Național Probațiune)	Cel puțin 5000 agresori

				Activități de prevenire terțiară cu 4938 de agresori în 2021	
2	Consolidarea mecanismului de protecție și asistență pentru victimele violenței față de femei și ale violenței în familie prin abordarea multidimensională, conform prevederilor Convenției de la Istanbul	Rata victimelor/supraviețuitorilor care au beneficiat de asistență și servicii de reabilitare din numărul total cazuri instrumentate în justiție	NA MMPS	Necesită a fi colectată în 2023	Cel puțin 70%
2.1.	Serviciile specializate pentru victimele violenței față de femei și violenței în familie, create până în 2027, asigură reducerea cu 50% a lipsei locurilor de plasament	Numărul și ponderea victimelor care beneficiază de servicii specializate	MMPS	Necesită a fi colectată în 2023	Cel puțin 50%
2.2.	Dezvoltarea programelor de abilitare economică a femeilor victime și de asistență oferită în scopul recăpătării independenței socioeconomice pe termen lung cu acoperire națională către anul 2027	Numărul și ponderea victimelor cu vulnerabilități multiple care au beneficiat de servicii de protecție și reabilitare, inclusiv servicii de abilitare economică Numărul de beneficiare ale Telefonului de Încredere pentru Femei care au fost referite pentru a beneficia de asistență	MMPS	Necesită a fi colectată în 2023 Necesită a fi colectată în 2023	Cel puțin 50% Creștere

2.3.	Sistemul de sănătate deține capacități îmbunătățite de documentare și referire a cazurilor de violență față de femei și violență în familie	Numărul de cazuri documentate și raportate de specialiștii din domeniul sănătății	Ministerul Sănătății	Urmează a fi colectate în 2023	Creștere
		Numărul de cazuri de violență în familie înregistrate (inclusiv violență sexuală în familie) de sistemul medical	Ministerul Sănătății	Urmează a fi colectate în 2023	Creștere
		Numărul de cazuri de violență în familie în care femeile au beneficiat de servicii medicale în concordanță cu protocoalele clinice sau procedurile standard (inclusiv violență sexuală în familie)	Ministerul Sănătății	Urmează a fi colectate în 2023	Creștere
2.4.	Mecanismul intersectorial este funcțional și asigură identificarea, referirea și protecția victimelor violenței față de femei și violenței în familie	Rata de încălcare de către agresori a OP și ORU	MAI	2021: (48% OP) 373 OP încălcate din 766 OP emise 2021: (13% ORU) 726 ORU încălcate din 5851 eliberate	Descreștere semnificativă
2.5	Autoritățile tutelare asigură respectarea drepturilor copiilor martori și victime ale actelor de violență față de	Ponderea cazurilor de stabilire a custodiei și a programului de vizitare a copiilor soluționate asigurând respectarea drepturilor	MMPS	urmează a fi colectate în 2023	Creștere

	femei în procesul de stabilire a custodiei și a programului de vizitare.	copiilor			
3	Sistemul de justiție asigură investigarea, urmărirea efectivă și judecarea tuturor cauzelor care implică formele de violență împotriva femeilor și violență în familie cu atragerea la răspundere și re-educarea agresorilor.	Rata de hotărâri de achitare pe cauzele de violență împotriva femeilor și violență în familie Rata victimelor care au beneficiat de remedii	MJ MJ	852 din 15226 Urmează a fi colectate de MJ în 2023	Descrescere Creștere
3.1	Către anul 2025 legislația națională este ajustată la prevederile Convenției de la Istanbul	Gradul de compatibilitate a legislației naționale cu rigorile Convenției de la Istanbul	Studiul CDF (2018)	Parțial compatibilă	legislația ajustată în totalitate la prevederile Convenției (un studiu similar urmează a fi realizat în anul 2025)
3.2.	Metodologia și practicile de evaluare a riscului de violență sunt îmbunătățite către anul 2025	Ponderea cazurilor de violență în familie soldate cu decesul victimei Ponderea cazurilor soldate cu	PG, MAI	40 în anul 2022 Urmează a fi colectată în 2023	Descrescere semnificativă Descrescere semnificativă

		intervenții din partea instituțiilor responsabile din numărul total de chestionare de evaluare a riscurilor aplicate			
3.3	Sistemul de justiție penală asigură un răspuns prompt la fiecare caz de violență față de femei și este sensibil la nevoile victimelor ținând cont de diversitatea lor	Ponderea cazurilor în care a fost pornită urmărirea penală din numărul total de cazuri sesizate Numărul de Sesizări de violență înregistrate în Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiuni și incidente (R-2)	MAI MAI	din 15526 sesizări în 1619 cauze contravenționale, 947 cauze penale 15526	creștere semnificativă descreștere semnificativă
3.4.	Către anul 2025 autoritățile aplică, conform legii, pedepse descurajante pentru agresori și participarea acestora la programe de reducere a comportamentului violent.	Ponderea cazurilor finalizate cu sancțiuni privative de libertate	MAI, Procuratura Generală	16% în 2022	creștere
3.5.	Către anul 2025 toate victimele violenței sexuale și violenței în familie beneficiază de asistență juridică garantată de stat la toate etapele procesului penal.	Numărul și ponderea victimelor care au accesat serviciile oferite de CNAJGS din numărul total de victime	CNAJGS	Necesită a fi colectate în 2023	creștere
4	APC, APL implementează	Gradul de implementare a	Rapoartele	0%	90%

	politici cuprinzătoare de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie, asigurând o bună coordonare, monitorizare și evaluare, în parteneriat cu societatea civilă	Programului de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie Ponderea de recomandări GREVIO, formulate în raportul de bază (2023), implementate în urma Raportului de Bază.	anuale ale organului responsabil de coordonarea și monitorizarea politicilor publice în domeniul prevenirii și combaterii VFF și VF	0% (Raportul de bază GREVIO urmează a fi publicat în anul 2023_	0%
4.1	Către 2025 este constituit un cadru instituțional robust de coordonare, monitorizare și evaluare a politicilor în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violenței în familie la nivel central și local	Rata de implementare a deciziilor organului de coordonare și monitorizare	Rapoartele anuale ale organului responsabil de coordonarea și monitorizarea politicilor publice în domeniul prevenirii și combaterii VFF și VF	0%	90%
4.2	Politicile publice la nivel local includ obiective de prevenire și combatere a violenței față	Numărul de politici publice care includ obiective de prevenire și combatere a violenței față de		0	3

	de femei și a violenței în familie	femei și a violenței în familie			
4.3	APC, APL posedă mecanisme adecvate de finanțare și transparență în alocarea resurselor pentru programele și intervențiile în domeniul prevenirii și combaterii tuturor formelor de violență față de femei și violență în familie	Ponderea resurselor alocate pentru programele de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în bază de gen	Ministerul finanțelor	Necesită a fi colctate de MF în 2023	creștere
4.4	APC, APL, alți producători de statistici colectează și analizează datele cu nivelul de dezagregare prevăzut de Convenția de la Istanbul și asigură cercetarea privind toate formele de violență împotriva femeilor ⁶¹	Gradul de corespundere a datelor colectate cu rigorile Convenției Numărul de cercetări elaborate sub egida BNS	Raport de analiză sub egida MMPS, BNS	Urmează a fi realizat în 2023 Ultimul raport a fost realizat de BNS în anul 2011	80%

⁶¹ Planul de Acțiuni privind Implementarea Programului de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național, Activitatea 3.2.4 „Dezvoltarea și implementarea graduală a metodologiilor statistice noi în corespundere cu standardele internaționale și ale UE”, 3.2.7 „Producerea datelor pentru monitorizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD)”, prevede implementarea angajamentelor aferente prevenirii și combaterii violenței față de femei până în trimestrul IV, 2026